

І знову — вниз...

Нещодавнє зміцнення гривні щодо долара експерти вважають радше випадковим явищем. Утім до осені різкого падіння курсу не буде. Далі ж усе залежатиме від економіки, кон'юнктури... та МВФ

» стор. 6

Путін «відмотає» ще один строк

У Росії відбулися вибори Володимира ІV

» стор. 5

Круговорот театрів

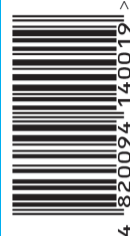
Щомісяця на сцені столичного «Колеса» показують вистави з областей

» стор. 12

Україна молода

Вівторок, 20 березня 2018 року

№ 31 (5347)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 26,99 грн
1 € = 33,19 грн
1 рос. руб. = 0,4 грн

Весна... ще за горами

Погіршення погодних умов завершиться до кінця тижня, прогнозують синоптики
» стор. 3

Дніпро засипало — не відкопаєшся.
Фото з сайту ukrainform.com.

Олег Петров
голова правління УМАКО «Сузір'я»

«Ми ще не розуміємо, кого ми втратили. Нещодавно в Україну на один день приїжджав ще один американський астронавт Майкл Лопес. Ми йому підготували екскурсію по Києву, а він попросив про одне: хочу поїхати до Леоніда. І ми повезли його на Байкове кладовище».

ПИТАННЯ РУБА

«Ні» — геноциду українців

Олег Ляшко вимагає звільнити в.о. міністра охорони здоров'я Уляну Супрун

Галина ПЕЧЕРИЦЯ

Із трибуни Верховної Ради народний депутат закликав Прем'єр-міністра Гройсмана внести подання на призначення голови МОЗ. Одна з причин, за словами політика, — це те, що перебування Супрун на цій посаді є незаконним.

«Два роки тому Супрун отримала українське громадянство, але не вийшла з американського. Відповідно до закону, це є підставою для позбавлення її українського громадянства. Більше того, відповідно до ЗУ «Про Кабінет Міністрів» подання на призначення заступників міністра охорони здоров'я робить міністр. Оскільки міністра не було, уряд не мав права призначити Супрун заступником, а потім виконуючим обов'язки міністра», — заявив лідер Радикальної партії.

Ляшко наголошує: так звана медична реформа, яку проводить Супрун, лише погіршує стан галузі та веде до передчасної смерті українців.

«Нам влада розказує, що в Україні йде реформа. Водночас два роки немає міністра, який несе політичну відповідальність за наслідки цієї реформи. Медична реформа мала підвищити якість і доступність медичних послуг, натомість ми маємо протилежне: закриття лікарняних закладів, скорочення медичних працівників, обмеження конституційного права українців на отримання медичної допомоги. А ключове — немає з кого спитати за все це. А всі мовчать. Коли Україна посідає перші місця у світі зі смертності від серцево-судинних захворювань та онко-

Олег Ляшко хоче, щоб українці жили довше.

логічних захворювань — неправильно мовчати», — зазначив Ляшко.

Лідер РПЛ наголосив на тому, що українці не повинні бути заручниками політичних амбіцій, і закликав представників провладної фракції взяти на себе відповідальність.

«Наскільки мені відомо, посада міністра охорони здоров'я — це квота фракції Блоку Петра Порошенка. Я звертаюсь до цієї фракції із закликом визначитися та взяти на себе політичну відповідальність за реформу, щоб українці знали з кого пита-

ти. Я вимагаю від Прем'єр-міністра скасувати незаконний указ про призначення в.о. міністра Уляни Супрун. У народі її прозвали «Доктор смерть». І ця «Доктор смерть» проводить реформу без жодної політичної відповідальності. Досить цього геноциду! Досить знущань над людьми! Якщо ви не можете взяти на себе відповідальність, ми це зробимо і проведемо реформу, в результаті якої кожен українець матиме доступ до медичних послуг», — підсумував Ляшко. ■

НА ФРОНТІ

Більше не АТО

Антитерористичну операцію змінено на Операцію об'єднаних сил

Катерина ЛАЗАНЮК

Президент України під час візиту на Донбас оголосив про зміни в АТО. Відтепер події на Донбасі називатимуть Операцією об'єднаних сил. До ухвалення закону про «реінтеграцію Донбасу» АТО координувала СБУ. Замість керівника штабу АТО призначено армійського командувача об'єднаних сил. Ним став генерал-лейтенант Сергій Наєв.

Генерал Наєв був заступником начальника Генерального штабу з 7 березня, до того проходив службу першим заступником командувача Сухопутних військ ЗСУ, був командувачем військами Оперативного командування «Схід» і керівником сектора «Б» за часів боїв за Донецький аеропорт. Є в його біографії й темні плями. Зокрема, за інформацією журналіста «Радіо «Свобода» Левка Стека, брат Наєва живе в окупованому Криму та працює в держустановах Росії, при цьому робить Сергієві коштовні подарунки у вигляді значних сум.

«Докладу максимальних зусиль для виконання визначених вами завдань. Усе буде виконано», — пообіцяв Наєв. Відтепер він керуватиме діями всіх силових відомств у зоні бойових дій, у тому числі МВС, Нацгвардії та Держприкордонслужби. До його рук переходить безпосереднє керівництво всіма процесами в зоні бойових дій. А Генштаб надалі здійснюватиме лише загальне керівництво ООС.

За вихідні бойовики тричі відкривали вогонь по українських позиціях. На Донецькому напрямку 18 березня ворог застосував гранатомети неподалік населеного пункту Опитне, 19 березня агресор здійснив два обстріли біля Авдіївки. На Луганському напрямку зберігалася тиша.

Унаслідок ворожого вогню один український захисник отримав бойову травму. Його доставили до лікувального закладу. ■

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

ПАМ'ЯТЬ

Із мрією про Всесвіт

В Україні має з'явитися відзнака «Зірка космонавта Каденюка»

на приватній космічній станції в 2021 році. На жаль, доля розпорядилася по-іншому.

Як згадувала дружина космонавта Віра Каденюк, коли відкрилася програма підготовки космонавтів на космічній корабель «Буран», спочатку охочих було більше дев'яти тисяч. Потім після різних тестів та випробувань число претендентів скоротилося більш як удвічі. А до фіналу дійшло лише дев'ятеро, бо відбір був по-радянськи супержорстким. «Я розкажу лише про один із таких тестів, яких було сотні. Людину клали на стіл, пропускали через неї струм, доки серце не зупинялося. А тоді проводили реанімаційні заходи, щоб побачити, як швидко можна «запустити» серце і чи можна це зробити взагалі. Як їм потім пояснювали, це робилося для того, щоб зрозуміти, що буде, якщо в космосі раптом космонавта вдарить струмом, як швидко людина приїде до тями», — розповідала Віра Юрївна.

Не раз Леонід Каденюк опинявся на межі життя і смерті, коли служив у загоні льотчиків-випробувачів. Бо практично

всі експерименти, які проводили вони на літаках, були теж на межі життя і смерті. «Один із них — я і досі з жахом згадую про це — літак піднімали на максимальну висоту і там вимикали двигун. І коли літак починав падати, на мінімальній висоті треба було запустити двигун знову і вирівняти літак. Але це не завжди вдавалося. І ми, жінки льотчиків, понад усе боялися почути звук сирени, бо це означало, що хтось знову розбився. І кожна молилася, щоб це був не її чоловік. А розбивалися часто. Загалом із 50 осіб льотного загону випробувачів у живих залишилося семеро. І Льоня був серед них», — згадувала вона.

Після польоту в космос Леонід Каденюк був народним депутатом, багато уваги приділяв дітям та студентам, розвиваючи освітні проекти, презентував Україну на міжнародному рівні. А ще він ініціював збір підписів відомих космонавтів та був одним зі співавторів Екологічної Конституції Землі, прийняття якої очікують від ООН. «Якщо щось горить у джунглях Бразилії чи В'єтнаму — в різних кінцях пла-

Леонід Каденюк.

нети, — то це проблеми не тільки цих країн, а й наші. Як і Чорнобиль — це світова проблема», — говорив Каденюк.

Крім теплих спогадів, на вечорі було презентовано низку громадських ініціатив щодо увічнення пам'яті Героя України, які взяли під свою опіку УМАКО «Сузір'я» та інші громадські організації. Передусім — перейменування вулиці Московської в столиці на вулицю Леоніда Каденюка, створення волонтерського руху КОЗАК (КОСмічний ЗАгін Каденюка), створення серії муралів на космічну тематику в Києві та по всій Україні, перевидання різними мовами, передусім англійською, книги Леоніда Каденюка «Місія — Космос», створення меморіалу на могилі космонавта на Байковому кладовищі (цим опікуєть-

ся народний художник України Анатолій Гайдамака). А ще УМАКО «Сузір'я» спільно з Міжнародною Радою екологічної безпеки та Аерокосмічним товариством України вирішили започаткувати почесну відзнаку «Зірка космонавта Каденюка», якою щороку в день народження космонавта нагороджуватимуть людей за досягнення в науці, ракетно-космічній галузі та захисті екології.

Але найбільшим вшануванням пам'яті Леоніда Каденюка стане розвиток космічної галузі, щоб Україна, одна з шести держав світу, зберегла статус космічної держави. «Ми ще не розуміємо, кого ми втратили. Нещодавно в Україну на один день приїжджав ще один американський астронавт Майкл Лопес. Ми йому підготували екскурсію по Києву, а він попросив про одне: хочу поїхати до Леоніда. І ми повезли його на Байкове кладовище. І він нам сказав: Україна лишилася без свого космічного символу. А вам треба готувати своїх астронавтів. І знаходити на це кошти», — зазначив голова правління УМАКО «Сузір'я» Олег Петров.

А доки цього не буде, українські студенти та школярі і надалі вишикуватимуться в чергу за автографами до американських астронавтів. Доки, як радив знаменитий фізик Стівен Хокінг, українці не перестануть дивитися під ноги, і звернуть погляди до зірок. ■

Тарас ЗДОРОВИЛО

Весна, яку так нетерпляче усі чекали, десь трохи заблукала, й найспритніші із селян навряд чи у березні садитимуть картоплю, як це робили минулоріч.

І, якщо вірити метеопрогнозам, погода лише погіршуватиметься — очікуються снігопади та сильний вітер. «Сьогодні наблизиться до України черговий циклон із півдня Європи, і знову ситуація ускладниться: снігопади, дощі та сильний вітер, — попереджає синоптик Наталія Діденко. — На заході та півночі очікується сніг, а в центрі, на сході та півдні — сніг із дощем, місцями сильним дощем. Удень мінусова температура буде скрізь, окрім півдня. Тож дощ перетворюватиме вулиці на суцільні ковзанки».

Наразі потужний снігопад накрив схід, південь та центр України. 129 населених пунктів залишилися без світла, але найбільше снігом занесло Дніпропетровщину та Донецьчину. На Миколаївщині скасували автобусне сполучення в Первомайському районі, бо 20-сантиметровий шар снігу випав після крижаного дощу. Справжній сніговий колапс у Дніпрі: тротуари не почищені, рух транспорту ускладнений, а кілька тисяч дніпрян сидять без світ-

НЕБЕСНА КАНЦЕЛЯРІЯ

Весна... ще за горами

Погіршення погодних умов припиниться до кінця тижня, прогнозують синоптики

ла через обірвані дроти. Рятувальники мусли вивести на траси гусеничну техніку (за ніч із переметів витягли чотири десятки автовок). На Донецьчині снігу випало до колін: на дорогах місцями перемети, люди намагаються прочистити бодай вузькі стежки крізь кучугури.

У столиці комунальники попрацювали на славу, тож наразі гріх жалітися на мера-екс-боксера, якому й так перепадало на горіхи цієї зими. Водночас киян (хоча це стосується мешканців будь-якого міста) попереджають, що внаслідок температурних перепадів на дахах будинків, виступаючих частинах будівель і великих деревах утворюються крижані бурульки. Тому особливо небезпечним є перебування біля покрівель і дахів будинків — можливе падіння снігу, крижаних уламків та бурульок.

Та все ж наприкінці тижня синоптики обіцяють певне потепління й початок поступового приходу «до тям» весни. ■

Малюнок Володимира СОЛОНЬКА.

Тарас ЗДОРОВИЛО

До національної поліції в пересічених українців чимало запитань і претензій, проте заради об'єктивності не слід забувати й про здобутки правоохоронців. Зокрема, днями консультативна місія ЄС дала високу оцінку співпраці з Нацполіцією у сфері боротьби з оргзлочинністю — про це під час робочої зустрічі з першим заступником керівника Нацполіції України В'ячеславом Аброськіним повідомив радник із питань кримінальних розслідувань організованої злочинності Консультативної місії Європейського Союзу (КМЕС) Паулюс Клікунас. Учасники робочої зустрічі обговорили основні напрями роботи новоствореного Департаменту стратегічних розробок, чийм завданням стане протидія організованим злочинності.

У свою чергу пан Аброськін повідомив про припинення поліцією з початку року діяльності 60 ОЗУ і розповів, що основним завданням нового Департаменту стратегічних розробок Нацполіції України, становлення якого відбувається за підтримки Посольства США в Україні та Консуль-

ДОПОМОГА

Організовано проти організованих

Консультативна місія ЄС дала високу оцінку співпраці з Нацполіцією у сфері боротьби з оргзлочинністю

тативної місії Європейського Союзу, є протидія діяльності організованих злочинних угруповань і злочинних організацій, що становлять найбільшу суспільну небезпеку. «Наразі триває відбір на посаду керівника департаменту та його заступника. Конкурс проводять за підтримки КМЕС і Посольства США в Україні, і ця підтримка є дуже важливою для нас», — відзначив генерал.

Під час зустрічі сторони також порушили питання розробки методології протидії організованим злочинності. Паулюс Клікунас зазначив, що КМЕС спільно з американськими партнерами готові консультувати й

надавати всю посильну підтримку для створення цієї методології, виходячи з досвіду країн-членів Європейського Союзу. «Є близько двадцяти критеріїв — члени ОЗУ, обіг грошей, озброєність, цілеспрямованість тощо, з цієї методології зроблено опитувальники, їх надіслали до багатьох країн. Відтак надали це значно спрощувало збір і об'єднання всієї інформації, що дозволяло проводити аналіз середовища, в якому діють організовані злочинні угруповання, а також визначати, який вплив такі формування мають на політику, економіку тощо», — пояснив пан Клікунас. ■

Світлана МИЧКО

Тернопільська область

Нещодавно телевізійники в контексті подій цьогорічної зимової Олімпіади та Паралімпійських ігор досліджували проблеми українських санних трас. Висновки були сумними, бо, як виявилось, залишилася в нас така лише одна, та й та у плачевному стані. Це — дерев'яна санна траса довжиною 1200 метрів поблизу райцентру Кременець на Тернопільщині. Збудована ще в 1970-ті, свого часу вона була потужною олімпійською базою СРСР, сьогодні ж вражає хіба своєю занедбаністю. Об'єкт, що перебуває у власності навчально-спортивної бази Кремен-

ДОГОСПОДАРЮВАЛИСЯ

БАЗОВІ потреби

Невже єдину в Україні спортивну санну трасу не врятують?

нецької ОДЮСШ «Колос», є діючим, і навіть міжнародні перегони на санко-роликах на ньому досі щороку проводились — правда, в теплу пору року, бо необхідне ідеально рівне снігове покриття взимку забезпечити там неможливо. Потрібної сучасної техніки також немає, тому працівники бази накидають сніг лопатами вручну і по-

ливають його водою. Після цього, якщо мороз хоч трохи є, можна й заняття проводити, адже в Кременецькій санній школі навчається близько сотні учнів. Утім тренери все більше переживають про їхню безпеку, адже дошки дерев'яного настилу то там, то тут прогнивають, і хоч їх постійно «лацають», на великій швидкості й до біди недалеко...

Про те, що траса вимагає термінового серйозного ремонту, в області говорять уже надцять років, однак суттєво нічого не змінюється. Воно й не дивно — за попередньо підрахованим кошторисом, на капітальний ремонт траси потрібно близько 10 мільйонів гривень, тож без державного фінансування провести його неможливо. Спортивне ж міністерство не поспішає рятувати технічно застарілу санну трасу — схоже, що вважає це невигідним. Тим часом Кременецька райдержадміністрація підготувала інвестиційний проект, сподіваючись хоч якось урятувати єдину діючу в Україні санну трасу. ■

ДО ДАТИ

Без політичної біжутерії

Ліна Костенко відсвяткувала 88-річчя

Свдокія ФЕЩЕНКО

Легендарна письменниця Ліна Костенко 19 березня відсвяткувала 88-му річницю з дня народження. Її називають символом покоління «бунту опору», совісті та душі України.

У радянські часи вона була в колі дисидентів. У 1963 році зняли з друку книжку віршів Ліни Костенко «Зоряний інтеграл», а книжку «Княжа гора» зняли з верстки. У 1968 році поетка написала лист на захист В'ячеслава Чорновола у відповідь на наклеп на нього в газеті «Літературна Україна». Після цього ім'я Ліни Костенко в радянській пресі довгі роки не згадували.

У 1987 році Ліна Костенко видала роман у віршах «Маруся Чурай», за який була удостоєна Шевченківської премії. У 2010-му, після фактично двадцятирічної перерви, письменниця презентувала прозову книжку «Записки українського самашедшого».

Ліна Костенко народилася на Київщині, у Ржищеві, у родині вчителів. За першою освітою — педагог. Другу вищу здобувала у Московському літературному інституті. «Адресовані людям вірші — найцирішій у світі лист», — вважає Ліна Василівна. Напевно, тому уникає світських тусовок. Вона навіть відмовилася від звання Героя України — «політичної біжутерії не ношу». ■

ПАЛОМНИЦТВО

У пошуках подарунка долі

День народження цадика Раббі Нахмана відзначили тисячі брацлавських хасидів

Людмила НІКІТЕНКО

Черкаська область

До Умані знову масово з'їхалися хасиди. У суботу вони відсвяткували тут день народження свого духовного наставника Раббі Нахмана.

Як повідомили «Україні молодій» в Уманській міській раді, наразі в місті залишаються близько двох тисяч паломників, є серед них і жінки з дітьми. За заповітом засновника брацлавського хасидизму Раббі Нахмана, який народився 17 березня 1772 року в селищі міського типу Меджибіж, що в Летичівському районі на Хмельниччині, а похований в Умані, подарунок долі буде тому, хто приїде на його могилу саме в день народження проповідника.

Тож хасиди й прагнуть цього безрезневого дня побувати в Умані і від щирого серця, як і заповідав Раббі Нахман, помолитися біля могили цадика, вірячи в те, що він допоможе здійснитися їхнім мріям.

Узагалі, чимало хасидів тепер живуть в Умані постійно. Вони не стоять осторонь життя міста. Цієї зими, приміром, тамтешній Міжнародний благодійний фонд імені Раббі Нахмана за власні кошти розчищав від снігу вулиці районного центру в мікрорайоні паломництва хасидів — Пушкіна та Григорія Косинки. Також єврейська громада Умані спільно з Ізраїльською національною медичною службою МАДА та благодійною організацією Ацала Лелью Гвувьот підготували та випустили вже другу групу волонтерів-медиків, а в мікрорайоні паломництва постійно чергують реанімобіль та карета «швидкої допомоги».

Що цікаво, днями в Уманській міській раді підбили підсумки паломництва брацлавських хасидів у 2017 році. За офіційними даними, у вересні минулого року на святкування Рош-га-Шана прибуло 33 тис. 229 брацлавських хасидів, серед них 3 тис. 112 дітей і 14 жінок. Як і в попередні роки, спостерігалась тенденція до збільшення потоку брацлавських хасидів, було зафіксовано рекордну кількість паломників, а до бюджету надійшло 11,8 млн. грн.

Нині, кажуть в Умані, залишається невирішеним введення в експлуатацію будівлі синагоги, яка може вміщувати одночасно до 5 тисяч осіб.

За словами міського голови Умані Олександра Цебрія, врахувавши всі проблемні питання, місто вже сьогодні починає готуватися до прийому паломників цієї осені. Святкування Рош-га-Шана, яке цьогоріч припадає на 9 вересня, зазначає міський голова, повинно пройти на належному рівні, і на це будуть спрямовані всі зусилля міської влади. ■

Ліза Богуцька
кримський блогер

«Гра на почуттях щодо здачі Криму окупанту недоречна. Це ця влада віддала Крим Путіну. Тепер хоче від нас скорботи? Не виїде! Тільки боротьба з режимом може щось змінити».

■ ПРОТИСТОЯННЯ

Майдан спотикання

Учасники акції протесту очистили Майдан від металевих конструкцій, які мали б символізувати Крим

Для когось звільнення Майдану від металевих конструкцій було варварством, для когось — актом свободи.
Фото з мережі «Фейсбук».

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

В останній рік майдан Незалежності перетворився на своєрідний відкритий виставковий майданчик, де регулярно з'являються різні інсталяції, присвячені тим чи іншим моментам нашої історії. Але парадокс: ці інсталяції підозріло часто збігаються в часі з оголошеннями про акції протесту, ініціаторами яких виступає Рух нових сил Саакашвілі та інші політичні сили.

У неділю терпець людям урвався. Побачивши, що влада напередодні знову захарастила Майдан металевими конструкціями, обтягнутими блакитними полотнами, люди просто взяли ся за молотки і за годину звільнили простір від «Йолки Порошенка», як почали називати ці інсталяції за аналогією з подіями Майдану. Попри заклики використати ці конструкції для будівництва нових барикад, усе було акуратно складено на тротуар: і металеві труби, і шматки блакитної тканини. Що не завадило пропрезидентським силам розганяти мережами хвилю про «варварів, які паплюжать національну символіку».

Загалом, судячи з того, що Петро Порошенко цього дня відбув з офіційним візитом до Кувейту, а центр столиці був переповнений силовиками з автоматами (чого не спостерігалось в Києві навіть у найгарячіші моменти 2014 року — тоді автоматників можна було побачити лише на блокпостах на в'їзді в місто), складається враження, що влада страшенно боїться повторення сценарію чотирирічної давності. І водночас робить усе, щоб так і сталося.

«Обережно. Заміновано»

Заходи безпеки, які вживаються перед акціями опозиції, з кожним разом усе більше вражають своїми масштабами. «УМ» уже згадувала про величезну кількість поліції, яка очепила парк Шевченка в день народження поета. Цього разу озброєні автоматники з'явилися навіть біля виходу із метро. «Авторитетно можу заявити — сьогодні (в неділю. — Авт.) озброєних людей у формі в центрі Києва більше, ніж за часів агонії Януковича. Наші податки йдуть не на захист від російської агресії, а на залакування власного народу?» — резонно запитав з цього приводу один з активістів Дмитро Сіманський.

Не менше правоохоронців було в центрі столиці і напередодні. Увечері вони заблокували на Європейській площі машину, яка везла на Майдан сцену та звукопідсилювальну апаратуру для майбутнього мітингу. А після кількох годин протистояння було оголошено, що автомобіль із технікою... заміновано і його мають оглянути вибухотехніки. Ті ж, хто назвалися вибухотехніками, просто сіли в машину і вивезли її в невідомому напрямку. Як з'ясувалося пізніше, автомобіль і водія протримали ніч у райвідділку поліції на Герцена.

Приблизно така ж доля чекала і автомобілі, на яких активісти мали привезти в неділю до маєтку Петра Порошенка 50 залізних бочок, щоб влаштувати акцію «Гуркіт народного гніву» та очочих приєднатися до ак-

ції. «Водіям «Спринтерів», які їхали на акцію, перетелефонували зі Служби безпеки України і попередили, що їхні машини розтрощать, якщо вони сюди сунуться. Також стало відомо, що водія буса із бочками, який стояв на Окружній, заарештували і доправили до Обухівського райвідділу поліції. Ми привезли сюди лише дві бочки, і то довелося їхати окремими шляхами. Насправді це смішно, що наші служби безпеки замість того, щоб захищати нас від ворога, полюють за бочками та звукопідсилювальною апаратурою. Але це ілюструє цей режим», — зазначила одна з організаторок акції.

Також учасники акції звертали увагу на велику кількість силовиків у штатському, які перебували серед демонстрантів. «Їх було легко вирахувати за виправкою та звичкою групуватися навколо свого старшого для отримання інструкцій. Так було в парку Шевченка, так було і на Майдані. І це — незважаючи на те, що металеві конструкції практично перекривали доступ до стели», — розповів «УМ» один зі свідків.

«Спасибі діду за перемогу 1918-го». Це ви про що?

Взагалі, інсталяції, які з'явилися на Майдані ще в п'ятницю ввечері, мали на меті нагадати Росії про незаконність анексії саме 18 березня 2014 року Криму та статі тролінгом цьогорічних перевиборів Путіна на пост російського президента. Але в реальності все вийшло з точністю до навпаки. І не лише тому, що гасла, розміщені, на синьо-жовтих транспарантах, майже дослівно повторювали російські меми «Крим — наш» та «Спасибі деду за победу», а й за відверту безграмотність, оскільки серед написів виявилися і слова на кшталт «Ялта — наш» чи «Феодосія — наш». Зрештою, абсурдність цього визнав і сам ідеолог виставки Сергій Прокурня, який наполіг на тому,

щоб «кримнашівські» написи прибрали. «Рішення зняти ці банери було категоричним, сам лавив із ножицями по ризштунаньях. Ті з вас, хто знає мій стиль та мої естетичні уподобання, розуміють, що банери ці — не мій креатив. Їх відсутність на експозиції в день флешмобу — тому доказ», — виправдувався він у «Фейсбукі».

Однак і гасло «Спасибі діду за перемогу 1918-го. Мусимо повторити» як анонс виставки про звільнення Криму від більшовиків армією Болбочана теж виглядав двозначно і непереконливо. «Те, що це типовий «руський мір», — навіть говорити не треба. Зрозуміло здалеку. Але — по суті 1918 року, «перемоги діда» і «мусимо повторити». У 1918 році в січні припинила своє існування Кримська Народна Республіка. Першого муфтія Криму, главу Кримського уряду Номана Челебіджихана, який написав Гімн кримськотатарського народу «Я поклявся», схопили матроси червоної армії. 23 лютого, після жорстоких тортур, його вбили, а тіло викинули в Чорне море. Номана Челебіджихана в 1918 році вбили червоні матроси! І та тварюка, яка написала все це безумство, хоче повторити вбивство цілого народу за право жити на своїй землі?» — емоційно відреагувала

на владний креатив блогерка із Криму Ліза Богуцька.

Якщо влада і хотіла організувати виставку на підтримку анексованого Криму, то зробила це вкрай неохочливо. Бо контури Криму, які насправді мали символізувати металеві конструкції, видно було хіба що з квадрокоптера чи з верхніх поверхів Головопшті. А сама виставка губилася в нетрях інсталяції. «Я теж хотів подивитися експозицію про бойові подвиги Болбочана чи генерала Алмазова. Але я просто не зміг до неї дістатися. Весь огляд перекривали оці залізники з синіми полотнами, об які можна було перечепитися і ногу зламати. Чому б не поставити експозицію біля поштамту чи вздовж дороги, щоб і видно було, і нікому не заважало?» — дивується історик Олександр Хоменко.

За логікою, так воно б і мало бути. Якби на першому місці стояло завдання відкрити історичну правду. Але, схоже, Крим та українська історія цього разу слугували лише ширмою для чергового перекриття Майдану. «Конструкції з'єднані між собою у непролазні стометрові стіни так, що можна тільки по центру коридором у 5-7 метрів від Хрещатика пройти до стели, поперек Майдан можна перетнути тільки тротуаром уздовж Хрещатика. Це — гвалтування Майдану, такого собі не дозволяв ніхто — ні Янукович, ні Кучма, ні комунаки», — обурювався голова правління Центру стратегічних досліджень Павло Жовніренко.

Затишшя перед бурєю

Ще однією метою «кримської інсталяції», схоже, була організація чергового «срача» в інтернеті між представниками різних патріотичних спільнот та опозиційних сил. Чого варті лише обурливі реляції радника міністра внутрішніх справ Зоряна Шкіряка «Дикуні і варвари! Грьобаний стид... Якими ж треба бути ідіотами, щоб зривати українську символіку і знищувати інсталяцію (або споруду з контурами Криму), присвячену полковнику Болбочану, котрий свого часу, у 1918-му, звільняв Крим від комунак»

чи віце-прем'єра Павла Розенка «27-й рік від дати відновлення Незалежності України! Металеві конструкції з українською символікою (!!!) летять у бруд і чорний сніг під схвальні вигуки натовпу!». При цьому автори використовували звичну риторіку про «руку Москви» та «картинку для Путіна». Але пристрасні розгорілися неабиякі. Дійшло до того, що один із громадських діячів, який у 2014 році Петра Порошенка називав не інакше, як «однотуровий», заявив, що видалятиме з друзів кожного, хто виправдовуватиме дії протестантів. Не знаю, як Путін, але організатори цих інтернет-воєн пляшку шампанського таки відкрили.

Практика показала, що чисельність «мирних маршів» та подібних акцій протесту, організованих Рухом нових сил та їхніми союзниками, з кожним разом усе зменшується. Але це зовсім не означає, що протестний потенціал суспільства падає. «Швидше, навпаки. Громадянське суспільство взяло курс на демократичні цінності і на насильницьку зміну влади. Багато партій та громадських організацій узялися за розбудову горизонтальних структур і налагодження контактів для того, щоб проводити праймеріз і висувати до влади найавторитетніших і найдідніших членів. У недалекому майбутньому це може стати реальністю. Але влада розуміє, що за такого розвитку подій вона програє. Тому вона і надалі провокуватиме незгодних на силові дії в надії на те, що можна буде найактивніших заарештувати чи нейтралізувати іншим чином і під гаслами наведення порядку ввести неофіційний військовий стан — тоді вибори пройдуть так, як їм треба, це для них єдиний шанс. Іншого варіанта перемоги влада не бачить. Але проблема в тому, що силовий варіант може бути як контрольованим, так і не контрольованим. А це вже може нести серйозну загрозу, аж до втрати держави. Тому орієнтація влади на силовий варіант — якщо це відповідає дійсності — є однозначною, і антиконституційною, і антидержавницькою», — зазначає Павло Жовніренко.

Швидше за все, позиційні ігри влади та опозиції триватимуть і далі. Поки що м'яч на полі Президента, який вважає, що він контролює ситуацію (хоча і постійно намагається перестраховуватися). Втім у 2014-му Віктор Янукович так само був у цьому впевнений. Як і Леонід Кучма — у 2004-му. А історія повернулася зосім іншим боком. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

«Ні» терактам у Верховній Раді

Схоже, повідомлення Генпрокурора Юрія Луценка про те, що Надія Савченко готувала теракти в будівлі парламенту, не на жарт схвилювало народних депутатів. Щоб запобігти ексцесам, у Верховній Раді було зареєстровано законопроект, який передбачає обов'язкове проходження всіх громадян, і депутатів у тому числі, через рамку металодетектора. «Цей законопроект узаконює проходження через рамку народних депутатів, як це роблять в аеропортах заради безпеки. Якщо в депутата є зброя, навіть іменна, депутат не має права заходити в сесійну залу чи будь-яку державну установу, крім судів», — цитує «Українсь-

ка правда» слова одного з авторів законопроекту, депутата від «Батьківщини» Сергія Собольєва.

Подією, що підставою для появи цього законопроекту став інцидент із Надією Савченко, який стався 15 березня. За інформацією депутатів, у неї знайшли три гранати і пістолет, після чого колеги вивели депутатку з приміщення. Водночас у четвер на голосування можуть поставити постанову про зняття з Надії Савченко депутатської недоторканності.

Валютні операції в законі

Петро Порошенко вніс до Верховної Ради як невідкладний законопроект «Про валюту», покликаний стати єдиним законодавчим актом, що визначає порядок ор-

ганізації валютного регулювання та здійснення валютного нагляду в країні. Планується, що Закон замінить більше десятка нормативно-правових актів: інструкцій, положень, листів і роз'яснень Нацбанку. Головний принцип, закладений у Законі, — «дозволено все, що не заборонено Законом».

Наразі основним нормативно-правовим актом, що регулює сферу валютного ринку, є декрет Кабінету Міністрів «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 1993 року. Роботу над законопроектом починала ще Валерія Гонтарева та її команда. Володимир Гройсман відніс «Закон про валюту» до пакета з 35 «реформаторських законів».

Ігор ВІТОВИЧ

■ ФАРС

Путін «відмотає» ще один строк

У Росії відбулися вибори Володимира IV

Називати голосування неділі, 18 березня, в Російській Федерації президентськими виборами було б хибним визначенням, бо, реально, це було дійство з пере-призначення чинного президента Володимира Путіна на його четвертий царсько-президентський термін. Заздалегідь були визначені відсоткові рамки відданих за нього голосів, як і рамки активності виборців. Результат цих псевдовиборів був передбачуваним. Кремль контролює усі політичні процеси в Росії, і саме на цьому спектаклі він запобіг будь-яким випадковостям. Ні сам 65-річний «царський» кандидат, ні його оточення особливих побоювань стосовно кількості відданих голосів не відчували, а ось над завданням привести якомога більшу кількість виборців до виборчих дільниць довелося попрацювати. І, як тепер можна констатувати, попрацювали успішно.

«Царський» результат

Після опрацювання 99,83% протоколів чинний президент РФ Володимир Путін набрав 76,6%. За нього віддали свої голоси 56 мільйонів 200 тисяч росіян, повідомила глава ЦВК Росії Елла Памфілова. Для Путіна ці вибори стали рекордними за відсотками. Чинний президент РФ на 5% поліпшив свій попередній найкращий результат, який був зафіксований на виборах 2004 року, коли за нього проголосували 71,31%. 2012 року Путін прийшов на третій термін з підтримкою 63,6% — 45,6 мільйона росіян. «Найгіршим» за всю політичну кар'єру Володимира Путіна можна вважати його перші президентські вибори — тоді за нього проголосували 52,94% — 39,74 мільйона виборців.

У Москві і Санкт-Петербурзі після опрацювання 100% голосів також лідирує Путін — відповідно 70,88% та 75,01%. Нагадаємо, попереднім рекордсменом був теперішній глава уряду Дмитро Медведєв, за якого на виборах 2008 року віддали свої голоси 52,53 мільйона виборців.

На цих виборах Путін також мав найбільшу кількість конкурентів — семеро. Уточнювати, що всі вони були бутяфорними учасниками масовки у водевілі з головною зіркою, мабуть не варто. Їх було залучено з метою підвищення явки. Тож здобути на виборах голоси акторів другого плану розподілилися наступним чином: кандидат від КПРФ (а до цього член путінської «Єдиної Росії») Павло Грудінін — 11,8%, лідер ЛДПР і незмінний учасник усіх президентських виборів у новітній історії Росії Володимир Жириновський — 5,66%, Ксенія Собчак і Григорій Явлінський, яким дісталася роль представників демократичної опозиції, здобули, відповідно, 1,67% та 1,04% голосів. Не набрали й одного відсотка голосів Борис Тітов (0,76%), Максим Сурайкін (0,68%) та Сергій Бабурін (0,65%).

І про головну інтригу виборів — активність виборців. Вона виявилась цілком задовільною для головного гравця. Глава ЦВК Елла Памфілова повідомила, що участь у виборах взяли 73 мільйони 360 тисяч виборців, що становить 67,47% від загальної кількості зареєстрованих виборців. Це на 1,5% перевищує показник явки на виборах 2012 року. Тож ви-

Путін цього разу прийшов надовго — аж на шість років.

бори-2018 виявились для Путіна рекордними і за цим показником. Хоча напередодні виборів російські експерти вказували, що у Кремлі прагнули, щоб Володимир Путін переміг за надзвичайно високої явки у понад 70%. Тож заклик головного опозиційного політика Росії Олексія Навального, якого не зареєстрували кандидатом у президенти, бойкотувати вибори частково подіяли. Також зробило свою справу і те, що через голосування у Криму Україна фактично не дозволила провести вибори президента Росії на виборчих дільницях у посольстві та консульствах Росії в Україні. Згідно з даними ЦВК Росії, у Криму за Путіна проголосували близько 92% виборців за явки у майже 71%. Міжнародні організації за виборами в анексованому Криму не спостерігали.

Офіційні результати оголосять через 10 днів, коли завершиться розгляд усіх можливих скарг. Незалежні спостерігачі повідомляють про численні порушення під час голосування. Зранку понеділка, 19 березня, стало відомо, що близько трьох тисяч бюлетенів визнані недійсними через виявлені факти вкидань на двох виборчих дільницях у Кемеровській області. У штабі опозиційного політика Олексія Навального, від якого в країні працювали понад 33 тисячі спостерігачів, повідомляли, що найтипівішим порушенням стали «каруселі». Правозахисний рух «Голос» повідомляє про такі порушення, як масове підвезення виборців, незаконна агітація, недопуск спостерігачів на виборчі дільниці, використання адміністративного ресурсу для підвищення явки.

«Друзі» вітають, Європа мовчить

Про порушення повідомляється також і в анексованому Росією Криму, вибори в якому

Україна і Євросоюз вважають незаконними. Інформацію щодо порушень під час голосування на півострові поширила «Кримська правозахисна група», посилавшись на власні джерела. Повідомляється, зокрема, і про те, що керівників кількох великих підприємств Керчі, в яких працює понад 100 співробітників, «зобов'язали забезпечити явку своїх підлеглих на вибори». Водночас у Раді з прав людини при президенті РФ ввечері неділі повідомили, що не отримали даних про істотні порушення виборчого процесу, які поставили б під сумнів підсумки виборів.

Путіна вже привітали з переобранням головні «друзі Кремля». Всіх випередив президент Сербії Александар Вучич, який прислав привітання переможцю після опрацювання лише 40% протоколів. Надалі надійшли привітання від президентів Венесуели — Ніколаса Мадуро, Китаю — Сі Цзиньпіна, Куби — Рауля Кастро, Казахстану — Нурсултана Назарбаєва, Азербайджану — Ільхама Алієва, Молдови — Ігора Додона, Киргизії — Сооронбай Жеєнбекова, Білорусії — Олександра Лукашенка, Таджикистану — Емомалі Рахмона, Вірменії — Сержа Саргсяна, Єгипту — Абдель Фаттах ас-Сісі, Узбекистану — Шавката Мірзіяйєва. З Європи надійшли привітання лише від лідерів двох італійських екстремістських антиєвропейських партій Маттео Сальвіні («Ліга») та Джорджіо Мелоні («Брати Італії»).

До 2012 року термін повноваження президента Росії складав 4 роки, проте його збільшили до 6 років. Відтак Володимир Путін зможе керувати країною до 2024 року. Він, беззаперечно, є популярним серед населення, але тільки тому, що Кремль уже багато років усіляко перешкоджав розвитку інших політиків у центрально

контрольованих ЗМІ до свого істинного політичного зросту і політичної ваги, зазначає у вчорашньому коментарі «Німецька хвиля». І це стосується не тільки притиснутої справжньої політичної опозиції, як-от відомого противника Путіна Олексія Навального. Це стосується також конформістських опозиційних сил та послідовників-спадкоємців Путіна — наприклад, керівника уряду Медведєва. Поряд з репресіями з боку органів безпеки медійне представлення Путіна як безальтернативного правителя стало важливим джерелом влади Путіна.

Допоки в Росії немає справжньої політичної конкуренції, оприлюднені результати таких псевдоголосвань не мають сенсу. Політична кон-

куренція награна й імітована. Інші допущені до виборів кандидати не мали жодного шансу. Від самого початку вони були заплановані лише «для кількості» — і от своє завдання виконали.

Куди заведе Путін Росію?

У своїй першій промові у ніч з неділі на понеділок вже в якості переможця він заявив, що здійснить кадрові перестановки в російському уряді відразу після інавгурації. Але сусідів Росії та світ більше цікавлять не економічні проблеми, а куди заведе Путін Росію у наступні роки свого правління? На Заході побоюються непередбачуваного та агресивного зовнішньополітичного поступу Росії, як про це сказав генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг. Отруєння колишнього російського агента Скрипаля у Великобританії засвідчило, що Путін готовий до подальшої ескалації конфронтації з Заходом.

Своюю загарбницькою та агресивною зовнішньою політикою Кремль прагне відволікти від власної убогості. Оскільки останні шість років стали для країни в усіх сенсах програшними: ВВП зріс лише помірно. Економічний та технологічний розрив з локомотивами світової економіки збільшився, особливо відносно Китаю, але й щодо США, Японії та ЄС. Росіяни на своїх гаманцях відчувають зменшення реального доходу. Однак пропагандистська машина, контролювана Кремлем, заглушує домашні причини економічної та соціальної стагнації антизахідною риторикою та декларуванням військової псевдоміці.

Путін не змінить свого курсу. Адже справжні реформи в економіці та управлінні завідомо поставлять під питання основи його влади. Саме тому від Путіна можна очікувати лише імітації реформ. Радше він буде — як і під час свого останнього щорічного послання до Федеральних зборів — формувати свою дотеперішню політику та говорити про державні військові програми і нову зброю. Час ілюзій та омани щодо путінської Росії давно минув, зазначає у своєму коментарі «Німецька хвиля». ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

«Неподобство» в Україні

У Києві та інших містах, де є дипустанови РФ, вибори російського президента не відбулися. Ще місяць тому МЗС України направило російській стороні ноту протесту щодо виборів на окупованих територіях — у Криму та Севастополі. А вже напередодні виборів міністр внутрішніх справ Арсен Аваков викликав у міністерство тимчасового повіреного у справах Російської Федерації в Україні. Дипломату нагадали, що «проведення незаконних виборів на суверенній українській території в порушення всіх норм міжнародного права неприпустиме». А оскільки від виборів у Криму Росія не відмовилася, дипломатичні установи РФ на території України у день виборів були заблоковані правоохоронцями та громадськими активістами. Тож жоден виборець так і не зміг проголосувати. Водночас всі, хто прийшов віддати голос в російське посольство, що на Повітрофлотському проспекті в Києві, змогли побачити біля входу фігуру ведмеда з балалайкою, «ватніка» у ватних чоботах та «пам'ятник Путіну» в золоті з написом «х...ло». Таким антуражем прикрасили вхід до посольства громадські активісти.

Тим часом на майдані Незалежності відбулася акція протесту. Її учасники тримали в руках плакати з написами «Путін = Гітлер», «Виборам агресора в Україні не бути!», «Рашка, залиш вибори собі, поверни Крим нам», «Вибирайте своє Пуїло в своєму Кремлі» тощо. Також, як повідомляє «Українська правда», учасники акції принесли з собою опудало в костюмі з фото Путіна замість обличчя. Під кінець акції його спалили.

Сам Володимир Володимирович на брифінгу в своєму виборчому штабі ввечері 18 березня, коментуючи вибори, які не відбулися в Україні, — сказав, що це «неподобство». «Це порушення усіх міжнародних норм», — заявив Путін, який сам, звісно, є взірцем недотримання міжнародних норм. «Росія нічим не відповідатиме, — тут же й «відпустив гріхи» українцям. — Для нас Україна — братський народ, і ми не будемо відповідати якимись обмеженнями, а зробимо, щоб українці відчували себе в Росії як удома». Це означає, що Путін і надалі не випускатиме з орбіти впливу Україну, на жаль.

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

Початок нового тижня в Україні, як і завершення минулого, відзначилося послабленням гривні. Приємна для гаманців пересічних українців тенденція, коли наша національна валюта несподівано почала зростати щодо долара, завершилася таким самим несподіваним падінням курсу. Зрештою, експерти радять не панікувати: зниження вартості українських грошей не буде ні тотальним, ні обвальним. Але ближче до кінця року із дорогою гривнею доведеться розпрощатися.

Закон каруселі. Валютної

Національний банк України вчора послабив офіційний курс гривні до долара на 8 копійок, встановивши його на 19 березня на рівні 26,35 гривні. Вчора ж котирування гривні до долара на міжбанківському валютному ринку станом на 10:00 встановилися на рівні 26,41-26,45 гривні за долар.

Таким чином півторамасячна епоха стабільності, коли гривня із 28,90 піднялася до 25,91 грн. за один американський долар, зійшла нанівець. Причому неприємний для наших співвітчизників перелом трапився у день, коли з посади головною банкіра держави було нарешті звільнено одіозну Валерію Гонтареву, а її місце посів экс-заступник колишньої очільниці Яків Смолій.

Але зміна одного представника команди Валерії Гонтаревої на іншого, на думку експертів, вплинути не могла. А валютна карусель пояснюється цілою низкою причин. Так, серед причин укріплення нашої нацвалюти тодішній в.о. головною банкіра Смолій назвав загалом циклічні причини: ділова активність зростає, аграрії готуються до посівної кампанії і продають інвалюту.

Із цим погоджується експерт Реанімаційного пакета реформ Тарас Козак. «Українці бачать сезонність: навесні і влітку гривня завжди укріплюється, а восени і взимку вона послаблюється. Це стається тому, що, починаючи із лютого, до України заходить багато валютної експортної виручки від агротоваровиробників, — каже він. — Невдовзі почнуться польові роботи, і вони знову заведуть сюди свою виручку від продажу товару в минулому році. Це мільярди доларів. І цю валюту продають, щоби купити гривню та придбати все необхідне. Тоді зазвичай курс посилюється».

Але Яків Смолій, зокрема, не згадав про іншу причину: на український ринок прийшли нерезиденти, продали іноземну валюту і купили облігації внутрішньої державної позики.

Нерезиденти, як пояснюють фінансові експерти, прийшли в лютому. Саме тоді, коли курс долара був високим та вигідним для продажу. А Національний банк тоді забезпечив облігаціям високу дохідність: вона зросла разом із підвищенням облікової ставки НБУ спочатку до 16%, а потім — до 17%. Ідеться про майже 400 мільйонів доларів, які раптом з'явилися на ринку і допомогли гривні наростити свою вартість.

Зараз, після того, як курс суттєво впав, ситуація помінялася. Експортери притримали валюту, а імпортери мають на неї попит. Тому гривня і почала дешевшати. І, треба думати, знижуватиме свою вартість і надалі.

Принаймні так вважає експерт Олексій Куц. На його думку, підстав для високого курсу гривні зараз немає, ситуація є гіршою, ніж торік. «Якщо в минулому році надходження валюти, яке забезпечували аграрії, змогло задати довготерміновий, весняно-літній ефект укріплення гривні, то зараз цієї валюти вже не вистачає, — каже аналітик. — З одного боку, НБУ розблоковує канали відтоку капіталу: він дозволяє збільшувати обсяги дивідендів, які можна виводити, довготермінове погашення кредитів нерезидентів. З іншого боку, економіка перебуває в поганому стані».

Зміцнення, не обґрунтоване економічно, і тест для Смолія

Торік, як зазначає Куц, ми бачили поліпшення економіки і кон'юнктури наших товарів на зовнішніх ринках, плюс іс-

НАШІ ГРОШІ

І ЗНОВУ — ВНИЗ...

Нещодавнє зміцнення гривні щодо долара експерти вважають радше випадковим явищем. Утім до осені різкого падіння курсу не буде. Далі ж усе залежатиме від економіки, кон'юнктури... та МВФ

Наразі світле майбутнє української гривні — у мозолястих руках вітчизняних аграріїв.

Фото з сайту vidomosti-ua.com.

ували достатньо жорсткі обмеження Національного банку. «А в нинішньому році ми побачили послаблення обмежень на тлі економічної нестабільності, — продовжує експерт. — Реперної точки в 28 гривень було досягнуто нинішньої зими, а потім розпочалося традиційне укріплення. З однією умовою: цього року у ньому не було економічного підґрунтя».

Ситуація, на думку фінансового експерта, була ще більше розбалансована, ніж торік, через інфляцію та загальний стан економіки. «Тільки завдяки підвищенню облікової ставки і залученню «гарячих грошей» нерезидентів удалося збити курсовий пік та посилити гривню, — резюмує Олексій Куц. — Але якщо в укріпленні гривні є фундаментальні причини, економічні — зростання економіки, експорт, то такий тренд буде довготерміновим. Якщо ж це спекулятивні фактори, як, наприклад, залучення коштів нерезидентів, чи адміністративні, як підвищення облікової ставки, то такий тренд не може бути стабільним».

Якою буде ситуація надалі, значною мірою залежатиме і від поведінки нового очільника Національного банку України. Точніше, від його самостійності. Адже, як ми пам'ятаємо, Президент України Петро Порошенко м'яко попросив у пана Смолія зниження облікової ставки. Завдяки чому країна отримала би доступні кредити для бізнесу, що, в свою чергу, дало би поштовх для розвитку економіки. Але знижувати облікову ставку в момент турбулентності валютного ринку означало би додати йому додаткової порції нестабільності.

Існує і ще один важливий нюанс. У травні-серпні з інвесторами доведеться розплачуватися за куплені ними раніше облігації внутрішньої державної позики. Якщо ставку до цього моменту знизять, інвесторам буде нецікаво купувати облігації, і вони почнуть скуповувати долар. А за підвищеним попитом одразу підтягнеться і його курс.

НБУ: обіцяти — не значить виконувати

А тому в середньотерміновій перспективі гривня матиме два найбільш ризикові періоди: травень та серпень. Це моменти, коли треба буде гасити тримісячні і шестимісячні облігації, що їх купили в лютому. І тоді на гривню чинитиметься найбільший тиск.

Утім не всі експерти вважають, що в цей період на гривню чатуватиме реальна небезпека. «Вважаю, що до осені за нашу національну валюту хвилюватися не варто, — стверджує Олексій Куц. — Натомість восени та взимку може трапитися суттєвий курсовий провал. Тестувати-

меться нова реперна точка — 30 гривень за долар».

Такої ж думки і Тарас Козак. На його думку, гривню ніхто не тримає, а отже, її курс залишатиметься нестабільним. І ситуація на валютному ринку України залежить від попиту на долар: якщо він зростає, курс одразу ж провалюється. Раніше відповідальність за курс лежала на Національному банку, як, до речі, записано в Конституції. Але зараз він самостійно зняв із себе цей обов'язок, заявивши, що не нести відповідальність за співвідношення валютної пари долар—гривня, а лише таргетувати інфляцію.

Тобто, простіше кажучи, вживатиме заходів, аби навіть при низькому курсі нашої національної валюти інфляція в Україні не виходила за обумовлені рамки, що їх затверджено в основних макроекономічних показниках.

Таргетувати інфляцію в НБУ виходить ніяк не краще, ніж раніше він тримав стабільним курс гривні. Як відомо, торік інфляція мала становити 8%. Плюс-мінус два відсоткові пункти. За підсумком 2017 року ми отримали 13,7%. І Нацбанк при цьому тільки віртуозно розвів руками.

«Усе завжди зводиться до відповідальності. Перший елемент стабільності валюти — це стабільність у міжнародних розрахунках. Це валютний курс. Другий — рівень цін. Національний банк довго проводив пропагандистську кампанію, доводячи, що за валютний курс не відповідає, намагаючись усунути від відповідальності за більш ніж триразово девальвацію гривні, — каже экс-міністр економіки Віктор Суслів. — НБУ, як ми пам'ятаємо, пояснював, що таргетування інфляції — це і є забезпечення стабільності. Сьогодні ж ми бачимо, що оголошена політика таргетування та раніше анонсовані показники інфляції не виконані.

Тобто Нацбанк не впорався».

Останнім часом, як стверджує Суслів, нам давали цілу низку пояснень, чому в НБУ не виходить. «Те ж саме буде і в нинішньому році, — продовжує він. — Тому що оголошені показники інфляції будуть значно перевищені. Керівництво Національного банку це чудово розуміє, тому нічого й не каже про забезпечення стабільності валюти».

Колеги погоджуються з Віктором Суслівим, адже забезпечити за підсумками 2018 року середньорічну інфляцію на рівні 6%, як записано в «Основних принципах грошово-кредитної політики на 2018 рік», буде, м'яко кажучи, непросто. Особливо на тлі минулорічних 13,7%. Як за обставин розбалансованості економіки знизити інфляцію більш ніж удвічі, НБУ пояснити навіть не намагається.

Буде погано. Але пізніше...

Що ж стосується найближчої перспективи українського валютного ринку, то експерти загалом зберігають спокій. Мовляв, останнє подорожчання важко назвати суттєвим. «З минулого вівторка і до ранку останнього дня минулого тижня долар на міжбанку подорожчав з 25,916 грн до 26,305 грн, або всього на 1,5%. Але й у цього скромного зростання є свої причини — внутрішні і зовнішні. У числі внутрішніх — аукціони з купівлі валюти на міжбанку, проведені НБУ в понеділок і вівторок. Обидва рази була заявлена бажана сума покупки в 100 млн. доларів. Фактично Нацбанк викупив у понеділок 59,3 млн. доларів, а у вівторок — 74,9 млн. доларів, знявши з ринку навіть пропозиції валюти, який тиснув на курс долара останні тижні», — розповів старший аналітик компанії «Альпари» Вадим Іосуб.

Серед зовнішніх факторів, які натиснули на гривню, експерт відзначив зміцнення долара на світових ринках у середу і четвер. У ці дні курс євро до долара знизився з 1,24 до 1,23, або на 0,8%. «Таким чином, зростанням долара на світових ринках пояснюється, як мінімум, половина його приросту до гривні», — зазначив аналітик. При цьому він не впевнений, що нинішнє здорожчання долара в Україні триватиме довго.

«Після кількох днів помірного зростання американської валюти в нашій державі ще рано говорити, що тренд на зниження його курсу, який триває з другої половини січня, остаточно зломлений, і долар перейде до тривалого росту. В середині лютого вже був приклад недовгого зміцнення долара, яке швидко змінилося його подальшим падінням», — нагадав експерт «Альпари».

У віддаленій перспективі вітчизняні фінансові експерти не такі оптимістичні. «Я думаю, що гривня ще може укріпитися упродовж нинішнього року. Наприклад, до курсу 25 гривень за долар. Утім восени, якщо нинішня тенденція продовжиться, наша валюта опуститься до рівня 28-29 гривень», — каже Тарас Козак.

Падіння, на його думку, може бути і стрімкіше. Якщо, наприклад, Міжнародний валютний фонд розірве свої стосунки з Україною. «Без підтримки західних партнерів нам доведеться неспросто, — пояснює Козак. — З іншого боку, МВФ оприлюднив нещодавно свій прогноз курсу долара в Україні на найближчі три роки. На думку експертів Фонду, до 2020 року середньорічний курс гривні коливатиметься у межах 27—27,5 грн. за долар».

А ТИМ ЧАСОМ...

Ваші банки — трохи шахраї...

Керівник представництва Світового банку в Україні, Білорусі та Молдові Сату Кахконен вважає, що українські банки люблять обманувати своїх вкладників та видавали липові кредити. «Звичайні люди, можливо, не усвідомлюють, наскільки у банківській сфері України було поширене шахрайство. Були ті, хто збирав депозити у людей і клав ці гроші собі в кишеню або видавав у вигляді кредитів власним компаніям і пов'язаним особам. Значна частина цих грошей осіла на Кіпрі і в офшорах», — сказала Кахконен. І додала: зараз важливо зробити так, щоб банки вели свій бізнес чесно, кредитували домогосподарства і компанії за розумними ставками.

«Частка поганих кредитів в Україні становить більше половини від загального портфелю. А це призводить до того, що банки не підвищують свої кредитні ставки, бо ризики неповернення великі, — вона назвала ще одну системну болячку вітчизняної фінансової системи. — Тому рівень закредитованості приватного сектору дуже низький. Ми тісно співпрацюємо з Національним банком і Міністерством фінансів, щоб вирішити проблему поганих кредитів».

За її словами, це спроба повернути гроші. Фонду гарантування вкладів передані значні активи, і ними можна добре розпорядитися, щоб повернути гроші в систему.

Оксана СИДОРЕНКО

У Міжнародний день лісів, 21 березня, в Україні стартує щорічна акція Державного агентства лісових ресурсів «Майбутнє лісу у твоїх руках». Вона триватиме впродовж місяця — до Дня довкілля, який цього року в Україні відзначатимуть 21 квітня.

Міжнародний день лісів Генеральна Асамблея ООН започаткувала шість років тому. Щороку він проходить під різними гаслами. Цьогоріч його тема — «Ліси та населені пункти». В Україні на цей день заплановано початок лісокультурної кампанії. Державні лісогосподарські підприємства почнуть відтворювати лісові насадження на минулорічних зрубках та створювати нові і закликали всіх охочих долучитися та впродовж місяця висаджувати ліс разом із лісівниками. «Мета акції — виховання у підрастаючого покоління шанобливого ставлення до природи, забезпечення зацікавленості у збереженні лісових насаджень, дотримання правил поведінки у лісі. Для нас також важливо надати можливість учнівській молоді та загалом усім бажаючим узяти участь у створенні лісів, щоб підвищити довіру громадян до діяльності держави в лісогосподарській галузі, — каже заступник Голови Держлісагентства Володимир Бондар. — Під час акції проводитимуть екскурсії, тематичні зустрічі, лекції. Закликаємо, щоб до нашої акції з посадки лісу долучалися родинами. Проводитимуться дні лісу для малюків та учнів молодших класів, озеленення територій будинків-інтернатів спільно з вихованцями закладу, екскурсії до лісу».

Минулого року в подібній акції взяли участь майже 30 тисяч громадян у всіх областях країни. Варто звернути увагу, що, залежно від погодних умов, строки проведення головного заходу акції в окремих регіонах можуть бути змінені. ■

■ АКЦІЇ

Посади ліс

Учасниками весняних акцій з відновлення лісів щороку стають тисячі українців

Держлісгоспи намагаються активно залучати до відновлення лісів дітвору.
Фото з сайту vinogradivlis.org.ua.

■ КОНКУРС

Чи не ваше село — найкраще?

Розпочато прийом заявок на Всеукраїнський конкурс «Неймовірні села України 2018»

Инф. «УМ»

Проект організовано онлайн-ресурсом AgroPortal.ua за підтримки Міністерства аграрної політики та продовольства України, асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ), Посольства Франції в Україні, Посольства Королівства Нідерланди в Україні, проекту «Німецько-український агрополітичний діалог», компанії «Бейкер Тіллі Україна», Асоціації об'єднаних територіальних громад України, Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.

Головною метою проекту є сприяти взаємодії дрібного і середнього бізнесу та органів державного управління на селі для підтримки розвитку сільських територій та громад, популяризувати життя в селі, нагадати про історико-культурну спадщину українського села.

Відбір сіл-конкурсантів проходить у два етапи:

I етап:

2 березня — 30 квітня — прийом заявок (заявку може надіслати кожен охочий, дивіться «Вимоги до села-претендента на конкурс»);

1 травня — 6 травня — відбір 20 найкращих заявок (обирається 20 кращих заявок за допомогою оцінювальної шкали (певним питанням заявки присвоєно певну кількість балів згідно з Анкетною село-претендента III Всеукраїнського конкурсу «Неймовірні села України 2018»).

II етап:

7 травня — 20 травня — двадцятка сіл отримує можливість написати бізнес-план, який сприятиме розвитку їхнього села, і надати його на конкурс;

21 травня — 3 червня — відбір десятки найкращих бізнес-планів (члени Експертної ради визначають 10 сіл-фіналістів);

4 червня — 15 липня — «Неймовірний сільський автопробіг» по десяти селах-фіналістах;

16 липня — 16 серпня — онлайн-голосування. Паралельно з ним кожен член Експертної ради виставить оцінки селам-конкурсантам;

24 серпня буде оголошено переможців, дату і місце нагородження.

Вимоги до села-претендента на конкурс:

— Заповнити анкету села-претендента III Всеукраїнського конкурсу «Неймовірні села України 2018».

— За бажанням надіслати на пошту agroportal.ua@gmail.com фото- і відеоматеріали, вказавши в темі листа назву села та область.

Склад Експертної ради: Максим Мартинюк, перший заступник міністра аграрної політики і продовольства України; Олена Ковальова, заступник міністра аграрної політики і продовольства України; Ніколя Перен, радник із питань сільського господарства Посольства Франції в Україні; Кароліна Спаанс, радник із питань сільського господарства Посольства Королівства Нідерланди в Україні; Фолькер Зассе, керівник проекту «Німецько-український агрополітичний діалог»; Олександр Почкун, генеральний директор ТОВ «Бейкер Тіллі Україна»; Владислава Рутницька, член Національної ради реформ, віце-президент SigmaBleuzer і AgroGeneration; Анатолій Циркун, директор УКАБ-сервісу, генеральний директор агентства AgriEvent, керівник агентства AgriTrave; Ігор Абрам'юк, директор із розвитку Асоціації об'єднаних територіальних громад; Вадим Савчук, заступник голови Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад; Ольга Сидоренко, директор журналу Agroexpert; Алла Стрижеус, керівник проекту AgroPortal.ua.

Контактні особи:

Панасюк Іванна, керівник проекту. Тел.: (063) 223 13 91; email: agroportal.ua@gmail.com. Помянська Наталія, координатор. Тел.: (098) 271 89 69; email: agroportal.ua@gmail.com.

■ СТАНДАРТИЗАЦІЯ

Продаж за протоколом

Вимоги до учасників міжнародної торгівлі зерном суворішають

Олена ЯРОШЕНКО

Аби утримувати позиції одного з провідних експортерів сільгосппродукції, Україні доводиться адаптуватися до фітосанітарних вимог країн-партнерів. Ці вимоги постійно трансформуються. Минулого тижня поточні особливості експорту зернових голова Держпродспоживслужби Володимир Лапа узгоджував із представниками Комітету зернових та олійних культур Європейської бізнес-асоціації.

Індонезія — лідер закупівель української пшениці

Зацікавлені сторони обговорювали процедури обстеження сільськогосподарських культур в період вегетації та встановлення ділянок виробництва, вільних від шкідливих організмів, й налагодження логістики з таких зон. Нові вимоги країн-партнерів до облаштування вільних від шкідливих організмів ділянок потрібно буде впроваджувати вже в період вегетації сільськогосподарських культур. Паралельно — готуватись до обстеження сільгоспкультур для експорту до Китайської Народної Республіки та В'єтнаму. Створюється також проект фітосанітарних вимог для продажу української пшениці до Індонезії. Його заплановано підписати у квітні. Члени бізнес-асоціацій зобов'язались надати свої комен-

тарі до протоколу найближчим часом.

Щорічний продаж зернових і олійних культур за кордон, за даними Держпродспоживслужби, становить близько 40 мільйонів тонн. Експорт зерна пшениці в 2016-2017-му маркетинговому році склав понад 17,5 мільйона тонн. При цьому Індонезія в системі експорту пшениці з України минулоріч посіла четверте місце (понад 1,6 млн. тонн, або 9 відсотків від загального обсягу). В 2017—2018-му маркетинговому році Індонезія утримує лідерську позицію в статистиці експорту пшениці з України, викупивши її вже понад мільйон тонн.

Ветпрепарати під контролем

З квітня поточного року набуває чинності Закон «Про держав-

ний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин». Наразі нормативно-правову базу приводять у відповідність до вимог закону. Як активізувати цю роботу в галузі обігу ветеринарних препаратів, кормів та кормових добавок з нормами Європейського Союзу, разом із Держпродспоживслужбою обговорювали керівник Директорату безпеки та якості харчової продукції Мінагрополітики Микола Мороз, генеральний директор Директорату стратегічного планування та євроінтеграції Олександр Жемойда та представники Комітету виробників ветеринарних препаратів Європейської бізнес-асоціації.

Зміни до Закону «Про безпеку та гігієну кормів» та всі необхідні підзаконні акти повинні бути схвалені вже до грудня 2018 року. Зараз разом із експертами проектів міжнародної технічної допомоги напрацьовують проекти нормативно-правових актів. Також готується проект закону про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів. Він проходить активне обговорення за участі членів ЄБА, так само як законопроект, який об'єднає в собі два закони — про карантин рослин та про захист рослин. Окремо учасники зустрічі обговорили шляхи боротьби з фальсифікованою продукцією кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів, питання ліцензування дистрибуторів цієї продукції та напрацювання нової редакції Закону «Про ветеринарну медицину». ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Підгодувати озимину

Підживлення озимих культур на зерно проведено на площі 1,8 млн. га у 21 регіоні України. За інформацією прес-служби Мінагрополітики, це 24 відсотки від прогнозу. Зокрема, підживлено озимої пшениці — 1,5 мільйона гектарів (23%); озимого жита — 12,3 тисячі гектарів (8%); озимого ячменю — 283,3 тисячі гектарів (34%),

озимого ріпаку — 332,3 тисячі гектарів (33%). Обстеження посівів озимих зернових показало, що із 7,3 мільйона гектарів сходи отримано на 99,7 відсотка площ. З них у доброму та задовільному стані на кінець минулого тижня перебуває майже 87 відсотків. Посіви на 25,2 тисячі гектарів (0,3 відсотка) не утворили сходів. Озимий ріпак із посіяного мільйона гектарів втра-

тив 1 тисячу гектарів. Подальший стан посівів залежатиме від сприятливості погодних умов.

Чверть до зарплати

У січні нинішнього року середня зарплата у сільському господарстві склала 4 694 гривні, або на 27 відсотків більше, ніж за відповідний період 2017 року. А заробітна плата у виробництві харчових продуктів, на-

поїв та тютюнових виробів піднялася у першому місяці поточного року в середньому до 7 282 гривень. Минулоріч цей показник перебував на позначці 5 834 гривні. Таким чином, зростання зарплатні у харчовій переробці відбулося майже на чверть. За даними Держстату, середня зарплата в цілому по Україні за січень склала 7 711 гривень, приплюсувавши за рік 1 703 гривні.

■ СИЛА СЛОВА

Інформаційна війна:
український полігон

Як протидіяти агресії й пропаганді в медіа-просторі

Геннадій КАРПЮК

Україна фактично є передовим полігоном і лабораторією, де теперішня Росія випробовує технології інформаційної війни, спеціальних медіа-операцій та соціальної інженерії. Звісно, статус такого «полігона» не тішить, проте путінська агресія нас багато чого навчила. Зокрема, в Україні ніби нізвідки з'явився цілий кластер фахівців із нових інформаційних воєн. Вони накопичили цікавий досвід протидії сучасним викликам у сфері інформаційної безпеки. Свого часу я взяв участь у щорічному Міжнародному форумі фахівців з інформаційної безпеки, що відбувся у Київському університеті ім. Б. Грінченка. Там прозвучало чимало цікавих думок та експертних оцінок, слухних для бійців інформаційного фронту.

Хто заборонить мову ворожнечі?

Заступник міністра інформаційної політики України Дмитро Золотухін зауважив, що минулий рік був важким.

— Я був учасником Першого установчого семінару центру, створеного ЄС у Гельсінкі для запобігання гібридним безпечним загрозам, — зауважує Дмитро Золотухін. — Дуже добре, що вони його зробили і знайшли такий формат функціоналу, до якого долучилася частина країн Євроатлантики. Тут лідерство виявила Фінляндія, яка у фінансування цього центру (на рік потрібно 1,4 млн. євро) з бюджету надала майже 700 тисяч євро. Євросоюз вирішив на 2018-й надати загалом 1 мільйон для боротьби з дезінформацією. Тобто в цій сфері на теренах ЄС нічого глобально не зміниться цього року. Спількування там показало: західноєвропейські колеги просуваються в цій царині повільно. За мою оцінку, в нас іще є приблизно два роки для переконання цих дипломатично-політичних кіл у необхідності створення дієвої протидії гібридним загрозам. Росія здійснює потужну інформаційно-медійну підтримку власних інтересів у світі. Медійна складова російських сил радикально інтегрована на кшталт армійських підрозділів. Тобто в них відсутні вільні медіа. Тому ця робота в них є злагодженою, успішною та ефективною. Запорюка тому — забезпечення діяльності фінансово-адміністративним ресурсом, фактично наявністю центру ухвалення рішень, який формує плани медійної підтримки й нарративи. Решта інституцій їх виконують. Згадане не означає, що це прями накази. Всі структури діють у коридорах загальних нарративів, і навазєм за це мають доступ до фінансів.

— Зараз у світі широко обговорюється можливість ідентифікації так званого хейтспічу (мови ворожнечі), — зауважує заступник міністра. — В європейських експертних колах останні тенденції свідчать, що ідентифікація й заборона хейтспічу може сприйматися як форма обмеження свободи слова. І тут важко визначити «погані» чи «хороші» слова. Щоб про це говорити, потрібно оперувати науково обґрунтованою методологією, що одні слова породжують негативні реакції, а інші — їх не провокують. На мій погляд, поки що немає базової моделі, яка б вимірювала реакцію і вказувала на зв'язок конкретних емоціогенів, приміром, у тексті із негативною реакцією людини.

Виявлення пропаганди можна автоматизувати

Компанія IJI IT Group розробила практичну технологію кількісного виміру інформаційного впливу. Ідея проекту в тому, щоб реалізувати систему стратегічного моніторингу, яка визначала й охоплювала б усі види загроз, яким піддається Україна. У рамках цієї технології можна визначити мету, завдання та роль кожного впливу, атаки чи інформаційної диверсії.

— Щоправда, універсальної моделі не існує, — зізнається представник компанії Олександр Гребініченко. — Ми використовуємо окремі практичні моделі для отримання потрібних результатів. Завдання — забезпечити швидкість аналізу, щоб визначити загрози на оперативному рівні — щоденні, щотижневі, щомісячні. Друге завдан-

окремих повідомлень, які мають маніпулятивний контент. Увесь пропагандистський наратив можна описати обмеженою кількістю слів — 20-25%, що визначають зміст повідомлення. Разом із філологами фахівці компанії провели дослідження однієї з безкоштовних київських газет. Аналіз текстів на емоціогени визначив 4 їхні типи. «Почалася справжня паніка...», «Наслідки плачевні...», «Что учудила Украина...», «Позор Украины...». Ці словосполучення діють цілеспрямовано на емоції. Ключові слова — емоціогени — визначають тематику публікації «атомна криза України», «издевательства украинского правительства», «пагубность европейского выбора». Третя група — референтні сполучення із ключовим словом-емоціогеном. Ці слова є сильними, бо діють на рівні ідентичності. Такі

«Тема України в Європі змістилася в порядку денному інформпростору на далекий план. Українці досі не навчилися якісно та дохідливо доносити позитивний імідж своєї країни. Це виклик, із яким потрібно щось робити».

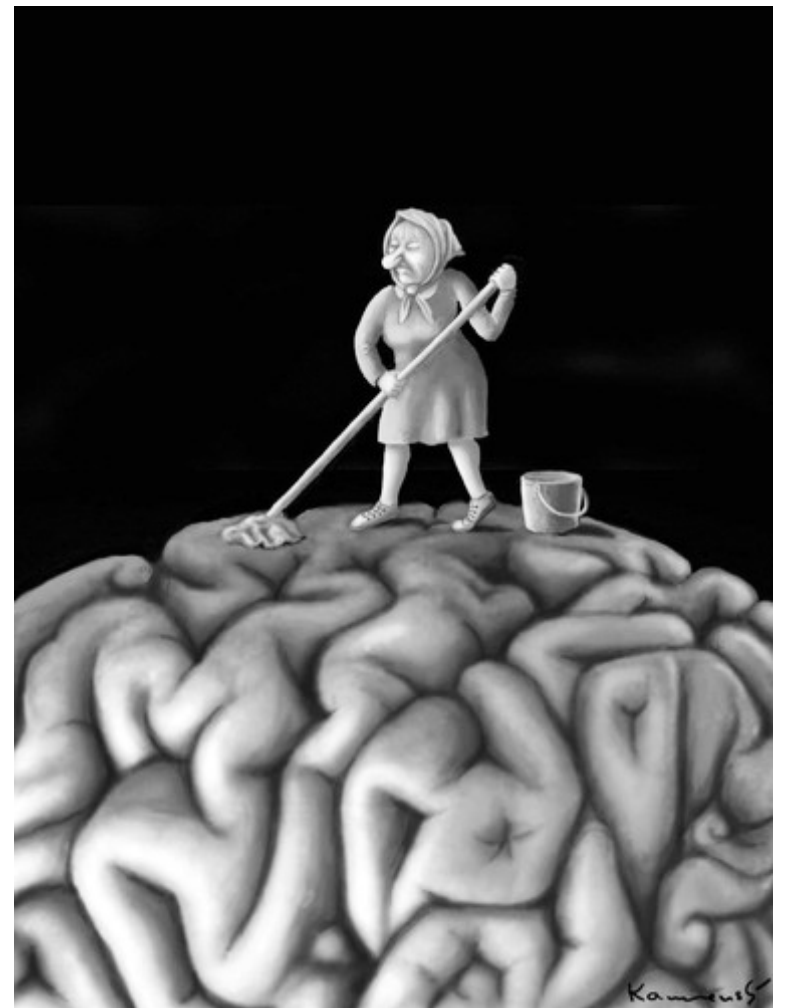
на — комплексне дослідження негативного інформаційного впливу. Аналізуючи певний ворожий, пропагандистський наратив щодо України, ми зосередились на його психологічних аспектах. Оскільки наратив — не факти, а історія про них, ми досліджуємо цю історію — історію про нас, яку складаємо не ми. Використовувалися дві моделі — модель нейрологічних рівнів та сентимент-аналізу, або аналізу емоціогенів у текстах. Найвпливовішим є рівень ідентичності й місії людини, це загрозовий вплив. Наприклад, у текстах певного видання глава держави постійно згадується в поєднанні з негативними персонажами в різних контекстах. На рівні поведінки — президент підписав закон, який обмежує права громадян. На рівні здібностей — президент холодно кровно підписав закон. На рівні переконання — президент вважає необхідним закручувати гайки. На рівні ідентичності — він є диктатором. Тобто ми бачимо, що залежно від рівня впливу змінюється емоційне ставлення до тексту, і він по-різному впливає. І одразу видно, як Україну бачать росіяни, європейська аудиторія чи внутрішня.

IJI IT Group мала завдання автоматизувати визначення джерел пропагандистських маніпуляцій — окремих ЗМІ та

вирази, як «гетто для російськомовних», «геноцид української нації», «Украины больше нет и никогда не будет», сильно впливають на аудиторію. Засоби формування когнітивної реальності — те, що може статися, але не сталося. Наприклад, «когда рухнет курс?», «рішення по Україні прийнято». Так нам намагаються дати картину світу і картину подій, які можуть відбутися. Виникає штучний страх і формується альтернатива реальності. Тобто теперішня інформаційна війна є високотехнологічною. І тут з погляду необхідності формування українського наративу та використання технологій неймінгу важливо, щоби силовики, правоохоронці, урядовці, проукраїнські лідери думок послуговувалися однією термінологією.

Нова війна — війна за сенси

— Сміслові атаки росіян передували анексії Криму і агресії до Донбасу. Почасти діяли старі радянські, а то й імперські смислові штампи. Працювали потужні генератори чуток. Багато українських політиків, журналістів стали їхніми носіями, повторюючи, гіперболюючи їхній зміст і силу реальної загрози. Приміром, чуток про непереможність «потужної російської армії». Буцїмто ми не зможемо

Що Росія вміє добре робити, то це промивати мізки.

ім протистояти, — говорить Рена Марутян, доцент кафедри національної безпеки Національної академії управління при Президентові України. — Сміслова війна — ширше поняття, аніж інформаційна війна. Оскільки активними її агентами, окрім журналістів, експертів, лідерів думок, як в останній, є ще солдати, письменники, режисери, діячі культури і навіть спорту. Словом, публічні люди. Тут і канали впливу ширші. Якщо в інформаційній війні — ЗМІ, мережа інтернет, то у смисловій — когнітивний пізнавальний рівень. Це продукти маскультури — включно з театром, кіно, спортом, шоу-бізнесом тощо. І тепер зрозуміло, чому наша держава виключила доступ до мережі «ВК», забороняє російські фільми. Це одна з наших технологій протидії якраз смисловій війні. Не всім це подобається, зрозуміло. Але іншої можливості змінити наш когнітивний простір колективної свідомості та цінностей просто не існує. От подивіться, які нині відбуваються війни пам'яті! Росія вкладає власні сенси в пам'ятники. Європейська ж традиція мілітарної пам'яті зовсім інша, значно скромніша, неагресивна, примірна. І дуже правильно ми змінили символи й пам'ятні дати щодо Другої світової. От уже п'ятий рік поспіль на 8 травня ми одягатимемо червоні маки як знак загальноєвропейської меморіальної традиції.

Меседжі для молоді мають уміщатися на екрані смартфона

— Події в Україні, особливо окупація Криму й війна на Донбасі, поляризували суспільство у країнах Балтії. Найбільше — в Латвії та Естонії, де значна російськомовна діаспора. Водорозділ, якщо можна так сказати, пішов саме по етно-лінгвістичній ознаці. Етнічні балтійці здебільшого підтримали Україну, а от російськомовні вірили у псевдоправду, що лине з Росії, — констатує Дмитро Терпек, представник естонсько-

го Національного центру підвищення обізнаності про безпеку і оборону. — Ми моніторили ідеологічний трафік на тему союзників. Наразі тема України в Балтії не так резонує, як колись. Вона змістилася в порядку денному інформпростору на далекий план. Так само і в Європі, де я буваю на різних заходах. Українські дипломати, експерти, урядовці досі не навчилися якісно та дохідливо доносити позитивний імідж своєї країни. Навіть серед дружніх держав. Це виклик, із яким вам потрібно щось робити.

— Багато хто з наших фахівців інформаційної безпеки іще перебуває в парадигмі друкованого газетного або книжкового мислення. Ми орієнтуємося на людей, які отримують пропагандистські меседжі через газети і телебачення, зовсім забуваючи, що наступне покоління уже вступає в життя. Називайте його як завгодно, та воно виросте на гаджетах, — переконана Оксана Одаренко, старший викладач кафедри журналістики Київського університету ім. Б. Грінченка. — Воно погано сприймає книжкову продукцію й друковане слово. Почасти не сприймає тексти як такі. А лише зображення й інші форми візуалізації. Тобто це зовсім інший формат інформації і виготовлення контенту та його трансляції. Для людей, які зросли на друкованих виданнях і телевізорі, можна апелювати до Сковороди й Шевченка, а от для теперішніх дітей — ні. Або ми перетворимо філософські тези та образ Сковороди на цікаву, захопливу мультимедійну історію чи лонгрід, або ми маємо про них забути. На нове покоління такі постаті в традиційному форматі не спрацюють. Їх варто подавати по-сучасному. Власне, ми маємо переглянути погляд на те, що нині змінюється сама бізнес-модель продуктування й поширення інформації. Це стосується й пропаганди та контрпропаганди, різних меседжів. Зараз відеоконтент превалює над текстом. І тому важливий меседж повинен уміщатися на екрані смартфона — він не має бути гігантським. ■

Тарас ЗДОРОВИЛО

ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ

До бою під Крутами...

Які події передували легендарному протистоянню сто років тому та як це вплинуло на подальшу долю України

Крутянський бій надзвичайно міфологізовано, проте велика легенда про Крути має право на життя. А ось малі міфи, які практично спотворюють цю подію й заважають чіткому її розумінню, навпаки, потребують деміфологізації. З'ясувати, що ж передувало Крутам і в яких умовах доводилося працювати керманічам першого українського парламенту — Центральної Ради (яка проіснувала з березня 1917 по квітень 1918 року), «УМ» допоміг доктор історичних наук професор Владислав Верстюк з Інституту історії України НАНУ.

«Російські громадяни українського походження»

Загальновідомо, що в лютому 1917 року в Росії спалахнула революція, самодержавство впало й це начебто відкрило шлях до творення нового життя: з'явився новий, демократичний Тимчасовий уряд (ТУ) в Росії, а в Україні — Центральна Рада (ЦР). Між ними почалася політична боротьба, бо погляди на майбутнє в одних і в інших відрізнялися.

До того ж уже четвертий рік тривала Перша світова війна — країна була виснажена, у Росії з'явилися величезні фінансові борги, не вистачало продовольства, армія втрачала боєздатність, а союзники (Англія та Франція) вимагали, щоб весною 1917 року було організовано наступ на фронті. Це потребувало максимальної мобілізації сил, і тому Тимчасовий уряд, відсунувши всі реформи десь на потім (і віддавши їх Всеросійським установчим зборам), вирішував переважно питання армії та війни. Але перетомлена країна вимагала швидкого «терапевтичного», а може, й «оперативного» втручання.

Центральна Рада не виступала проти Тимчасового уряду як такого, хоча її й за це картали. Наприклад, український письменник, культуролог-енциклопедист Євген Маланюк казав, що ці «перемовини нагадували діалоги старого раба й нового рабовласника» і від самого початку треба було підняти народ на боротьбу. У цих закидах є певна правда, бо українці в тих умовах були, як писав видатний бібліограф і знавець української історії Володимир Дорошенко, «російськими громадянами українського походження».

Але українці ще не були нацією, й у цьому полягала драма. Здавалося, що в тих умовах можна було домовитися з Тимчасовим урядом, який би пішов на поступки й висловив позитивне ставлення до української автономії. І таким чином українські ресурси влилися б у ресурси цілої Росії й навіть українізовані частини, які створила ЦР, були б більш боєздатними.

Та, зрештою, сталося так, що ТУ не пішов на поступки, й ЦР із союзника перейшла в статус опонента (хоч і не стала ворогом, ворогами були більшовики, які підривали боєздатність армії, висували гасла «Вся влада Радам», розгойдували країну). І вийшло так, що ТУ не впорався з керуванням країною й фактично «впав» сам (уряд був надзвичайно слабким — «він царював, але не керував»). Це призвело до того, що більшовики захопили в Петрограді владу, а вся країна почала дезінтегруватися: відбувся розпад на частини (виникають уряди на Дону, Кубані, утворюються Сполучені штати Волги й Уралу, Алашська автономія, Сибірська обласна дума й

Буремні часи української революції.

т.д.). І перед у цьому процесі вела ЦР, не визнаючи більшовиків за центральний уряд.

Більшовики, коли захопили владу, «хитрували», заявляючи, що вони теж прийшли тимчасово й лише доведуть країну до установчих зборів. Але коли «провалили» вибори й побачили, що їм на «зборах» нічого «не світить», Ленін сказав, що ці установчі збори треба взагалі розігнати, що й було успішно виконано.

І тут виникла колізія: цент-

речі, навіть киянські більшовики були «заскочені» цим ультиматумом — вони не очікували його. І ЦР згодилася: нехай буде з'їзд, бо зрозуміли, що й земство, й ради, які ще не були до кінця збільшовизованими, підтримають ЦР.

На Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві в грудні збирається понад дві тисячі делегатів і вони підтримують ЦР, висловлюючи їй довіру. Тоді та невеличка група більшовиків (близько 70 осіб), яка була теж обрана на цей з'їзд,

більшовиками й плекала надію, що це вдасться...

Зрештою більшовики захоплюють важливу вузлову залізничну станцію Лозова, яка розташована південніше Харкова, та отримують вказівку з Петрограда рухатися з Харкова на Катеринослав, Полтаву й Київ. Інша частина «братів» вирушила на Київ із Брянська через залізницю Конотоп—Бахмач. Водночас була надзвичайно драматична ситуація на фронті, де більшовики геть здеморалізували армію, вбили верховного головнокомандувача російської армії Миколу Духоніна. Українізовані частини намагалися створити загальний фронт із військами Антанти, щоб уже «довоювати» цю війну.

Проте у більшовиків був інший план, який вони почали втілювати ще у квітні 1917 року, використовуючи німецькі гроші (вони прибули до Росії разом із «швейцарцями» — Леніним та його соратниками в опломбованому вагоні через територію Німеччини та Швеції), які пішли на створення преси та неймовірну агітацію й пропаганду для «розкладання» суспільства й армії. І більшовики влучили в «десятку», адже всі чекали закінчення війни, яка висмоктала всі соки (було мобілізовано 15 мільйонів) і досягли мети: фронт зупинився.

Варто наголосити, що українізовані дивізії не були українським військом — це були частини російської армії, що складалися переважно з українців. Але офіцерів-українців бракувало. Навіть той самий генерал Скоропадський у своїх спогадах писав, що він не хотів цим займатися у 1917 році — його Корнілов (командуючий фронтом) насильно змусив. І ці українізовані війська почали, так само, як і стара армія, «розкладатися», й використати їх у боротьбі з більшовиками було неможливо.

Одночасно немає згоди в українському уряді: Петлюра — за те, щоб воювати з більшовиками, Винниченко та його оточення — за перемовини. Час втрачався, хоча якісь кроки й робилися, зокрема було призначено командувача Київського військового округу й почалося створення сердюцьких дивізій. Та на створення своєї повноцінної армії потрібно

Найбільшою стратегічною поразкою Центральної Ради було те, що вона весь час хотіла домовитися з більшовиками й плекала надію, що це вдасться...

ральної влади немає, а більшовики — тиснуть. Хоча останніх спочатку ситуація в Києві цілком влаштувала. Адже коли на початку листопада влада перейшла в руки ЦР, навіть Георгій П'ятаков (голова Тимчасового робітничо-селянського уряду України) посилав у Пітер телеграму, мовляв, спільними діями ЦР і більшовицького уряду — «все тут перебуває під контролем». Але коли ЦР проголосила Українську Народну Республіку (УНР) і почалося створення якихось державних інститутів — Генеральний Секретаріат із незрозумілого обласного органу перетворився в дійсний уряд України, було утворене міністерство збройних сил та інші, — більшовики почали висловлювати незадоволення. Вони говорили, мовляв, ми ж визнали ЦР, але треба, щоб її переобрали на... якомусь із з'їздів Рад і щоб на місцях влада перейшла в руки Рад. І поки така дискусія тривала, більшовики «по-тихому» готували повстання із 29 на 30 листопада, яке Петлюра вдалося локалізувати: більшовицькі частини в Києві були роззброєні й вислані за межі України.

Центральній Раді бракувало досвіду

Але все це призвело до того, що Раднарком посилав ультиматуми до ЦР: аби та визнала Дон контрреволюційним і перестала пропускати туди частини та нарешті влаштувала перевибори. (До

багато часу і грошей. А більшовики, захопивши в Петрограді «Центробанк», перекрили грошовий потік до України. (І однією з причин повстання на заводі «Арсенал» була саме нестача грошей: робітникам просто нічим було платити зарплату). Треба було вводити свої грошові знаки.

Тобто на Центральну Раду «звалилася» ціла низка серйозних проблем, які треба було вирішувати одночасно. Але ЦР бракувало досвіду. Вони були першопрохідцями, які йшли вперед і не знали, що на них чекає.

Через конфлікт Петлюра залишає посаду Генерального секретаря військових справ (на його місце стає Корш) і починає в грудні 1917 року з добровольців формувати Гайдамацький кіш Слобідської України.

Міфологізація Крут

Невеселою була зустріч української еліти нового 1918 року: ходили навіть між ними розмови, що, можливо, в Києві через два тижні будуть більшовики... Як протистояти? Армії немає, з усіх боків оточені. Винниченко починає всіх заспокоювати, сподіваючись на чергові перемовини.

На початку січня ЦР розуміє, що на фронті — страшний «гнійник», і ту армію треба якнайшвидше розпустити, бо вона збільшовичена. І 2 січня ЦР видає указ про розпуск армії, аби вона не «потекла» сюди. Зараз кажуть, що це було помилкою. Але ту «українізовану» армію вже давно треба було розпустити й створити свою! В умовах воюючої країни створювалися якісь слабо об'єднані парамілітарні структури, наприклад вільне козацтво, але ж це була не регулярна армія.

І от починається наступ на Київ із трьох напрямків: з Брянська, із Полтави та Гребінки (які захопили більшовики) та із заходу — збільшовичені частини (2-й гвардійський корпус). Навіть поодинокі українізовані частини, зокрема 1-й український корпус (який був найбільш боєздатною частиною УНР наприкінці 1917 року) під командуванням Скоропадського — почав займатися розбегом: Скоропадський передав командування своєму заступнику генералу Якову Гандзюку й залишив корпус, коли побачив, що його «підлеглі» розгромлюють й розграбували маєток Браницьких під час перебування у Білій Церкві. Крім того, в Скоропадського були розходження з політикою Центральної Ради й Генерального секретаріату.

У таких складних умовах Центральної Раді треба було гасити «пожежу». Усе, що було під руками, кидалося в бій. Полтавський напрямок був більш загрозливий, а Крути вважалися другорядним напрямком.

Насправді ні Центральна Рада, ні Петлюра на підсилення в Крути насильно молодь не посилали. Тим паче, що туди завчасно, ще в грудні 1917 року, були вислані чотири сотні 1-ї української юнкерської школи. Чомусь вихованців цієї школи згодом називали не курсантами, а юнаками. Звідти й пішла легенда, що туди поїхали ледь не діти воювати. Серед юнкерів було багато галичан — дорослих людей, які приїхали в Україну здобувати середню освіту.

Це вже десь у середині січня 1918 року по Києву кинули клич записуватися в університетах у студентський курінь, і молодь це підхопила. У цей курінь записалося близько 300 осіб, але поїхало — добровільно! — близько 120. ■

Остап Стасів,
засновник Відкритого університету Майдану

«Ключова річ, яку повинні формувати музеї, бібліотеки, громадські рухи, — це цінності. Тому що цінності кришать метал, цінності штовхають нас боротися, цінності змушують нас шукати рішення»

Ярослава МУЗИЧЕНКО

Чи достатньо різноманітні канали інформації висвітлюють події української історії, життєписи видатних постатей? Чи всі мають легкий, «з першого кліку», доступ до цієї інформації? Чи їй досі потрібно «шукати», причому «знати де»? Проблема слабкої наповненості українського інформаційного простору і водночас масованої пропаганди з боку агресора на різні аудиторії створює для значної частини молоді ситуацію «соціальної шизофренії», коли, живучи в Україні і навчаючись в українській школі чи ВНЗ, хлопець чи дівчина перебувають у віртуальному просторі Російської Федерації. Повернути молодь до реальності та до самих себе покликані широкі інформаційно-просвітницькі кампанії, виставки, онлайн-курси, творчі пошукові проекти та багато іншого — які в змозі ініціювати музеї разом із молодіжними громадськими організаціями.

Більшість молодих ніколи не волонтерили...

Українські музеї сьогодні перестають бути «сховищем старих речей». Натомість набувають нової суспільної ролі — центрів освіти і спілкування. У музеї, де інформація сприймається зором, слухом і навіть на дотик, — процес пізнання прискорюється. Це особливо актуально для історичної освіти та пошуків власної ідентичності. Саме в Історичному музеї відомі зі шкільного підручника події можуть стати близькими і зрозумілими. Недарма нині так багато охочих відвідати Національний музей історії України, який за останні три роки суттєво оновився. Нещодавно в музеї, на «круглому столі» в рамках програми НМІУ «Молодь. Музей. Громадянське суспільство», обговорили можливість співпраці з молодіжними організаціями для створення освітніх програм для молоді. НМІУ є доброю платформою для популяризації суспільно корисних ідей і справ. Через музей молодіжні об'єднання можуть поширювати інформацію про свої суспільно-значущі проекти, знайомити ширші кола громадськості зі своєю діяльністю. Також активна творча молодь може створювати на базі музею власні пізнавальні програми, чим залучати до своєї справи більше однолітків.

«Музейне середовище має стати стартом і підтримкою для активних молодих людей, які хочуть провадити свої дослідницькі й освітні проекти, — переконана генеральний директор Національного музею історії України Тетяна Сосновська. — Ми відкриті для спілкування і готові кожній групі молодих людей із патріотичними настроями надати наші площі для виставок, дискусій, «круглих столів» і тренінгів. Зараз твориться держава майбутнього. І цей завтрашній день варто творити за участі тих, кому в ньому жити».

Утім чи є потенціал у молоді, щоб у вільний час займатися просвітницькими історичними проектами, бути «музейними волонтерами»? Чи достатньо у старшокласників та студентів мотивації для цього? За результатами соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України, впродовж 2009 — 2014 років низка пріоритетів суттєво піднялася в ієрархії цінностей 14-35-річних. Серед них: державна незалежність України, демократичний розвиток країни, свобода слова, контроль рішень влади, національно-культурне відродження. Утім керівник відділу B2B та стратегічних досліджень GfK Ukraine Тетяна Ситник на «круглому столі» розповіла про певний дисонанс між бажаннями і можливостями нинішнього молодого покоління. «Молодь внутрішньо відчу-

ває свою здатність чітко мислити і приймати рішення. Але тільки близько половини твердять, що добре справляються з проблемами. Отже, є розрив між бажаннями і змогою їх втілити. Молоді також бракує механізмів для взаємодії з громадою. 70 відсотків молодих людей задоволені особистим життям, але тільки 55 відсотків відчувають власну користь і 40 — задоволені залученням до життя громади. Можна сказати, що молодь має великий незадіяний потенціал до громадської діяльності». До речі, за даними опитувань Інституту соціології, 64 відсотки української молоді ще ніколи не займалися волонтерством.

Усі революції — з молоді

Поза тим, усі революції в Україні починалися з молоді. Про це розповів завідувач відділу історії ХХ століття НМІУ, відомий дослідник визвольного руху Олександр Іщук. Для багатьох стало відкриттям, що вік більшості керівництва ОУН та Української повстанської армії становив 23—30 років. Цей молодіжний аспект української історії часто ігнорується в навчальних програмах з історії. Як і аспект успішності й позитиву. «Українську історію слід перестати подавати як вервечку суцільних поразок, — переконана доцент кафедри історії Київського університету ім. Бориса Грінченка Ольга Дудар. — Бо її творили люди. І ці люди свідомо обрали свою долю. 1917 рік не прийшов «нізвідки». Довге ХІХ століття були люди, які нехтували кар'єрою, особистим життям, здоров'ям — але сіяли зерна для того, щоб у 1918 році хтось пішов під Крути, а хтось визнав себе українцем, а не малоросом чи хохлом. І це — тривалий шлях».

Сьогодні молодь запроваджує цікаві сучасні суспільні проекти. Так, референт МНК Іван Брацюнь розповів про результати культурно-просвітницької кампанії «Два століття — одна війна». Це мистецьке поєднання світлин із нинішньої війни та фото часів діяльності УПА. Аналогів цьому проекту в Україні не було. До речі, він стартував саме в НМІУ, а після перебував в усіх областях України. «Ми розуміли, що просто виставка може й не зацікавити молодь, і вирішили осучаснити її подання, — каже Іван Брацюнь. — У кожному обласному чи районному центрі була презентація. У Фастові одна вчителька, що привела своїх 9-класників, здивовано сказала: «Ви так просто й цікаво все подаєте, що всі мої учні слухали!». У різних містах ми побували в багатьох музеях — там часом іще так багато радянщини! У музеї в Кам'янському ми здійснили акт декомунізації: винесли здоровенну фігуру Держинського в підвал. Ми переконалися,

РАЗОМ!

Музейні стартапи

Національний музей історії України запрошує креативну молодь для співтворення освітніх програм

Презентація виставкового проекту «Два століття — одна війна» у НМІУ.
Фото з сайту nmiu.com.ua.

ВАРТО ЗНАТИ

18 жовтня 2017 року прийнято план дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017—20 роки. Там кілька разів згадується музейна справа у сфері національно-патріотичного виховання. Є доручення як Міністерству культури, так і Інституту національної пам'яті, обласним державним адміністраціям — сприяти оновленню експозицій у музеях. До речі, один з індикаторів ефективності виконання Стратегії національно-патріотичного виховання — це збільшення кількості молоді, яка відвідує музейні експозиції, де представлено процеси націєтворення та події боротьби за державну незалежність України.

що Національний музей історії України можна виділити серед усіх. Він прогресивний, близький для молоді. Сюди хочеться приходити».

«Бібліотеки та музеї можуть стати осередками життя громади. Ключова річ, яку повинні формувати музеї, бібліотеки, громадські рухи — це цінності. Тому що цінності кришать метал, цінності штовхають нас боротися, цінності змушують нас шукати рішення, — нагадав учасникам «круглого столу» засновник Відкритого університету Майдану та освітньої платформи ВУМ-онлайн Остап Стасів. Ця платформа дистанційної громадянської освіти пропонує безкоштовні якісні курси, орієнтовані на громадян, активістів, учителів, людей будь-якого віку, яким цікаві зміни в своєму внутрішньому світі та в своїй громаді. Користувачами платформи сьогодні є понад 22 тисячі громадян. «Ми готові максимально популяризувати ідею громадянської освіти в музеях, — запевнив пан Остап. — Я сподіваюся, що курс «Музейна педагогіка» у співпраці з Історичним музеєм також з'явиться в цьому році».

Патріотизм майбутнього

З Історичним музеєм готова співпрацювати і ГО «Юнацький корпус». «У школи, ВНЗ приходять розпорядження, що вони до якоїсь дати, скажімо, до дня добровольця чи героїв Крут, мають щось провести. А в них нічо-

го немає, — розповідає представник ГО Богдан Тищенко. — Або ж учитель ДПЮ говорить про те, що «В Советском Союзе харашо жилось, что вы мне пришлі рассказывать». Школи знаходять варіанти — запрошують нас. Ми проводимо уроки так, що дітям цікаво. А вже школярі краще сприймають, коли до них говорять майже однолітки, молоді хлопці». Богдан вважає, що слід об'єднуватися і домагатися підтримки в політиків і урядовців.

Заступник директора НМІУ Олександр Буценко вважає, що потрібна широка платформа співпраці. «Безперечно, ми бачимо взаємодію не лише з Мінмолодьспорту та Міністерством культури. А обов'язково хотіли б тут бачити також Міністерство освіти, Міністерство інформації, Міністерство економіки, Міністерство фінансів та інші — як це робиться в багатьох країнах» — каже пан Олександр. Він розповів, що у Польщі вже 10 років діє програма «Патріотизм майбутнього». Вона фінансується через Міністерство культурної спадщини з державного бюджету, а виконує цю програму Музей історії Польщі у Варшаві. Щороку на гранті для цієї програми виділяється 2 мільйони злотих — це приблизно 15 мільйонів гривень. Здавалося б, не така велика сума. Але якщо згадати масштабний проект «Два століття — одна війна», реалізований за 73 тисячі гривень, то на ці кошти подібних проектів можна здійснити 200, якщо б і-

нувала така міждисциплінарна програма. А от у штаті Міннесота в Америці діє програма «Музей — місце суспільної дії». Цю програму ініціював Інститут музеєзнавства і мистецтвознавства штату Міннесота. Вона об'єднує зараз 53 музейні недержавні організації. Там не існує Міністерства культури. І ці організації об'єднуються в платформу, яка сприяє поширенню ідей подолання расизму, постколоніального мислення тощо.

Начальник відділу національно-патріотичного виховання Мінмолодьспорту Микола Ляхович розповів про цілком реальні можливості державного фінансування для подібних проектів МГО. Він нагадав, що Міністерство молоді і спорту і навіть СБУ чи Президент не в силі нікого примусити ходити до музеїв на просвітницькі програми, але може частково забезпечити умови доступу до них. Чинюючий наголосив, що і в США, і в європейських країнах музеї — це один із головних інструментів громадянського виховання, формування громадянської ідентичності. Утім важливо, що саме в ньому представлено та як інтерпретовано. «Часто ми заходимо до музею і бачимо там радянський агітаційний плакат і на тексті: «плакат часів СРСР», але не вказано, що це більшовицька пропаганда, що прикривала страшну реальність. А в шкільному музеї — купа піонерських вимпелів, фотографія першої ЧК у містечку і таке подібне, а в куточку кілька привезених волонтерами деталей від «градів» — щоб, коли «влада поміняється», швиденько викинути це і забути, — каже Микола Ляхович. — Про яке виховання в такому музеї можна говорити?». Це, звісно, не про НМІУ. А вже Мінмолодьспорту вже не перший рік патронують молодіжні проекти музею. Зокрема, креативний конкурс «Україна в родинних історіях». ■

■ ДІАГНОЗ

Перемагати бляшки

У Черкаському кардіоцентрі
більшість операцій виконують
на працюючому серці

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкаському кардіологічному центрі лише за минулий рік було виконано 227 операцій на серці. Більша частина з них — це аортокоронарне шунтування, адже ішемічна хвороба серця лідирує серед захворювань системи кровообігу.

А торік тут почали виконувати ще й надзвичайно технічно складні операції з тотальної артеріальної ревазуляризації. Вражає й те, що лікарі кардіоцентру більшість операцій аортокоронарного шунтування проводять на працюючому серці.

У 75 років життя тільки починається

Не так давно кардіохірурги врятували життя 75-річній Ганні Бублій із села Сахнівка Корсунь-Шевченківського району, яка страждала на ішемічну хворобу серця. Саме ця хвороба нині є найпоширенішою причиною смертності в нашій країні.

«У молоді літа сапала в ланці, потім два десятки років перед пенсією куховарила в дитсадку. Серце вже тоді боліло, але вип'ю корвалолу — й працюю далі. Та чотири роки тому так «придавило», що злягла в районній лікарні з інфарктом», — пригадує «Україні молодій» пережите Ганна Бублій.

Жінка каже: крапельниці тоді їй мало допомогли, серце однак турбувало. Тож із Києва приїхав син і відвіз її в Черкаси. В обласному кардіоцентрі виявили бляшку, зробили стентування, і вона на цілий рік забула про серцеві болі.

Та згодом їй знову стало зле. І в кардіоцентрі сказали, що треба оперувати, бо в судинах є нові бляшки.

Ганна Бублій зізнається: переживала, що не перенесе операції. Але, згадує, лікарі заспокоїли, мовляв, усе буде добре. Та й син умовив: «Мамо, у вас може статися другий інфаркт. Не встигнуть довести до Черкас».

«Я погодилася, і мені зробили шунтування. Додому виписали на 12-й день. Нині почуваюся добре, ніщо не турбує», — говорить пані Ганна.

«Ішемічна хвороба вражає судини серця, викликає атеросклероз, а в коронарних артеріях, по яких кров іде до серця, утворюються бляшки. Вони закупорюють судини, перешкоджаючи кровопостачанню, що й призводить до інфаркту міокарда», — розповідає серцево-судинний хірург Черкаського кардіоцентру Олег Журба, який оперував Ганну Бублій.

Олег Александрович, який на Черкащині є ще й головним позаштатним кардіохірургом, пояснює: таким пацієнтам, як Ганна Бублій, у яких є болі, важкість, дискомфорт в області серця або задихка, спочатку проводять коронарографію, аби виявити в

Черкаський кардіохірург Олег Журба з врятованою пацієнткою Ганною Бублій.
Фото з власного архіву.

судинах бляшки. Потім роблять стентування або коронарне шунтування. При багатосудинному ураженні показані тільки коронарне шунтування.

«При стентуванні в просвіт судини встановлюється стент — це чужорідне тіло у вигляді сітчастості «пружинки». Вона відновлює прохідність артерії. Якщо атеросклеротичні бляшки є в багатьох судинах, то необхідно робити коронарне шунтування. Для шунтів використовують власні судини пацієнта», — підкреслює кардіохірург. І додає: береться вена з нижньої кінцівки або ж внутрішньогрудна артерія, яка проходить під грудиною, — це так зване мамаро-коронарне шунтування.

Інфаркт може статися через густу кров

За словами Олега Александровича, 97% пацієнтам у Черкаському кардіологічному центрі коронарне шунтування виконують на працюючому серці. Це набагато краще для пацієнта, але набагато важче для кардіохірурга. Бо складно оперувати, коли серце під руками весь час скорочується, а розміри коронарних артерій становлять 1,5-2,5 мм. Тому кардіохірурги працюють у спеціальних збільшуваних окулярах.

«В уражені коронарні артерії вставляють тимчасово інтракоронарні шунти, які забезпечують кровотік під час формування анастомозу.

Власною артерією створюється обхідний шлях. Їх кількість залежить від кількості враження коронарних артерій. Найбільша кількість, яку я бачив, було сім шунтів», — зауважує головний позаштатний кардіохірург Черкащини.

Зі своєї лікарської практики він пригадує хворого, який узагалі не підозрював про проблеми зі своїм серцем. Але, коли їхав на велосипеді, відчував печіння в області серця. Так тривало кілька місяців. Коли лікарі кардіоцентру обстежили його, в місці розгалуження всіх коронарних артерій виявили бляшку.

«Вона перекривала просвіт стовбура лівої коронарної артерії на 99 відсотків. Такі пацієнти зазвичай інфаркт не переживають. Там створюється тромбоз і настає раптова смерть», — веде діалог Олег Журба.

На щастя, лікарі кардіоцентру врятували чоловіка, виконавши тотальну артеріальну ревазуляризацію — зшили дві мамарні артерії між собою та зашунтували проблемні артерії. Працювали, уточнює Олег Александрович, чотири години поспіль. Ці операції, наголошує він, технічно складніші для хірургів, але кращі для самого пацієнта. Оскільки відсутні розрізи на нижніх кінцівках, а коронарні шунти майже вічні. Зараз, зауважує він, є достатньо міжнародних доповідей, що підтверджують прохідність шунтів і через 15-20 років.

Олег Журба каже, що такі хворі швидко стабілізуються: кілька днів у реанімації, тиждень у відділенні — і їх виписують додому. «Через кілька місяців реабілітації людина живе звичайним життям. Сторонні можуть і не здогадуватися, що вона перенесла операцію на серці», — говорить Олег Александрович.

Прикро, констатує він, що інфаркт останні-

ми роками помолодшав — хвороба тепер вражає навіть пацієнтів від 30 до 40 років. Серед причин, які викликають інфаркт, лікар називає високий холестерин, зловживання жирними продуктами тваринного походження, порушення обміну речовин і куріння.

«Інфаркт може статися через густу кров. У нас лікувався 30-річний чоловік. Він у спеку на городі перекидав сіно. Дуже пітнів, а води не пив, і йому стало зле. На кардіограмі спостерігалися значні зміни, які стали причиною достовірного інфаркту міокарда», — Олег Александрович пригадує ще один випадок зі своєї лікарської практики.

Він добре пам'ятає, коли працював у Національному інституті серцево-судинної хірургії імені Миколи Амосова і туди «швидка» привезла 26-річну дівчину з болями в серці. Коли їй зробили коронарографію, то всі її артерії були в бляшках.

«Причиною бляшок було системне захворювання сполучної тканини, що часто передається в спадок. По суті, це не атеросклероз, але може призвести до інфаркту. Цій пацієнтці зробили шунтування коронарних артерій. Якби не пролікувалася, стався б інфаркт», — зазначає Олег Александрович.

Лікар закликає українців не зволікати і при безсимптомній задихці, болях в області серця, що часто віддають у руку, верхню щелепу, в лопатку, які можуть виникати при фізичному навантаженні, психоемоційному стресі або навіть у стані спокою, негайно звертатися по допомогу до лікарів.

Також Олег Журба радить раз на півроку проходити профогляди, вести здоровий спосіб життя, спати по вісім годин, уникати стресів, правильно харчуватися, щодня проходити хоча би два кілометри. ■

Ірина КИРПА

■ ПАМ'ЯТКИ

Будиночки Карлсона на Дерибасівській

Одеський суд заарештував чергову незаконну надбудову

Мансарду, яка несподівано виросла на знаменитому будинку Новікова у центрі Одеси, містяни прозвали «будиночком Карлсона». Ця прибудова сучасного вигляду явно не вписувалася у перелік робіт із реставрації пам'ятки архітектури, що й обурило мешканців прилеглих будинків. Спочатку була заява до прокуратури. А тепер незаконну прибудову площею у 512 квадратних метрів арештували рішенням Приморського районного суду.

Правоохоронцям вдалося з'ясувати, що нелегальним будівництвом зайнялися власники готелю, розташованого на кілька поверхів нижче. Проти громадян Ізраїлю Геви Аміра та Йохеї Асафи обласна прокуратура порушила кримінальну справу за статтею 298 КК України («Знищення або пошкодження об'єктів культурної спадщини»).

Одесити вже не вперше стикаються з випадками незаконного втручання іноземців у архітектурний вигляд вулиці Дерибасівської. Незаконні споруди буквально заповнили центр міста, де вартість нерухомості надзвичайно висока. Нові власники часто беруться перебудувати будинки на свій смак, не обтяжуючи себе вивченням законодавства України в частині збереження зовнішнього вигляду пам'яток архітектури. Старі

будинки доповнюють різними мезонінами, мансардами, а то й двома-трьома повноцінними поверхами.

Так, на Приморському бульварі з'явилася «знаменита» мансарда підприємця зі США Шмуклера, який поставив її на пам'ятку архітектури національного значення (Будинок Потоцького). Мерія та прокуратура міста ще й понині продовжують боротьбу з бізнесменом за можливість повернути Одесі історично красивий вигляд.

Також був порушений Закон України при «оновленні» Палацу Камо на Тираспольській вулиці (побудований у 1837 році відомим архітектором Георгієм Торрічеллі).

А ось куполоподібна надбудова над прибутковим будинком Бродського (нині готель «Париж») на Катерининській площі, хоч і незаконна, але хоча б вписується в загальну архітектуру міста.

Справжнім рекордсменом із жадібності став іноземний підприємець, який примудрився нагромадити чотири поверхи надбудову на старій двоповерховій будинку! Зараз правоохоронні органи з'ясовують, яким чином усе це творіння рук людських не завалилося відразу ж після закінчення будівництва.

Густо забудовано незаконними мансардами та «будиночками Карлсона» вулиці Дерибасівська, Рішельєвська, Грецька та Велика Московська. У рід-

кісних випадках підприємці все ж таки беруться за відновлення втраченого за роки СРСР декору, але набагато частіше — переслідують суто корисливі цілі.

Фахівці департаменту Державної архітектурно-будівельної інспекції в Одеській області говорять про те, що порушень не стає менше, незважаючи на значні штрафи. Так, у 2017 році сума максимального штрафу склала 850 тисяч гривень, а мінімальна — 82 тисячі гривень.

Іноземні громадяни часто беруться проводити будівельні роботи без проектної документації та дозвілних документів, наймаючи доступні за ціною бригади будівельників. Усе це обертається для мешканців Південної Пальмири не лише зміною зовнішнього вигляду міста, а й підвищенням аварійної небезпеки об'єктів, розташованих у центрі міста. ■

Валентина САМЧЕНКО

Навіть за великого бажання театралам не часто випадає вирушити в інше місто, щоб подивитися виставу. За винятком розкручених туристичних Львова, Івано-Франківська та ще ситуативно кількох міст, сцени інших залишаються незвіданою цариною для майже всіх, окрім місцевих мешканців.

Представляти театральний потенціал поза рідними стінами допомагає фестивалний рух. У Києві академічний театр «Колесо» організував і проводить Міжнародний фестиваль камерних театрів (вистав) AndriyivskyFest, який має, по суті, майже цілорічну самостійну частину для українських постановок. Починаючи з минулого листопада, щомісяця на Подолі показують найкращі камерні вистави з різних областей.

«Воццек» Чернігівського молодіжного театру.

Класика Карпенка-Карого і не всім зрозумілий Іздрік

Виставою Вінницького академічного театру імені Миколи Садовського «Я б тобі небо прихилив» минулоріч 30 листопада стартував UkrainianFormat. AndriyivskyFest — своєрідний відбірковий тур для українських театрів у рамках міжнародного фестивалю. Постановка вінничан створена за мотивами п'єси Івана Карпенка-Карого «Безталанна» — найперше, про гордість, яка понівечила та скалічила життя героїв. Психологічну, з новаторським трактуванням драму зрежисувала Оксана Бандура (вона ж грає роль Варки), сценограф — Лілія Задоянчук, балетмейстер — заслужена артистка України Діана Калакай. Прем'єра вистави відбулася у 2012-му.

Сучасні мотиви в одязі персонажів, що органічні з елементами кінця XIX століття, музика гурту «Океан Ельзи» осучаснили текст класика української драматургії. Динамічним сюжет зробило суттєве скорочення первинного тексту. У результаті глядач бачить оригінальне дійство, яке підтверджує, що понад сто років тому і нині люди кохають, втрачають голову і розлачуються за свої помилки. Як у Святослава Вакарчука у пісні «Фіалки» з альбому «Янанебібув» (2000): «Хто ми є? Де ми є? Плаваєм, поки є сили...», що стала музичним фоном для «Я б тобі небо прихилив».

«Круті віражі» Закарпатського академічного театру імені Братів Шереміт, показані у Києві, — із позначкою 16+. Трагікомедія сучасного французького драматурга Еріка Ассу про немолодого і солідного П'єра, дружина якого поїхала відпочивати з сином на курорт. Тому вечір із юною Джульєттою обіцяв бути приємним. Але...

Для режисера картини, заслуженого артиста України Михайла Фіщенко «Круті віражі» стали минулоріч другою постановкою на малій сцені і дипломною роботою в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого, де здобував фах режисера. Ролі виконують заслужений артист України Степан Барабаш та юна дебютантка Дар'я Горшкова.

Колектив Чернігівського молодіжного театру показав «Воццека» (пазли) за прозою Юрка Іздрика. Цього сучасного українського автора треба сприймати в

контексті Кафки, Кундери чи Борхеса, зауважувала літературознавець Соломія Павличко. Основа постановки «Воццека» — роман для літературних гурманів. У ньому немає чіткого сюжету. Зате є химерно розказана історія болю і самотності у світі людей, одержимих своїми залежностями: від алкоголю чи навіть любові. Тому й виставу сприймають не всі, бо «старий єврей і хохол, а ще молодий міліціонер постійно чаркуються, продають один одному козу; в майбутньому вони — свати; ще три жінки періодично на сцені: дружини і донька єврея».

Ідея, композиція та постановка належать одному з засновників Чернігівського молодіжного театру, заслуженому діячу мистецтв України Геннадію Касьянову, просторове рішення — Олена Соловійова, музичне — Олександр Корзаченко. У виставі задіяні актори Роман Покровський, Микола Бичук, заслужений артист Олексій Биш, Інна Атропченко та Руслана Остапко.

Вічний революціонер Іванко ФрАнко

Запорізький український музично-драматичний театр імені Володимира Магара привіз «Тайну буття» — свою прем'єрну виставу за п'єсою Тетяни Іванченко про історію подружнього життя Івана Франка й Ольги Хоружинської, яка показує глядачам не лише трудолюбця-генія, вічного революціонера й проповідника українських ідей, а Іванка ФрАнка, як називала його на російській лад кохана Оля, який згодом доведеться поховати первістка і потрапити в лікарню для душевно хворих.

Це спроба документальної драми, як характеризує п'єсу авторка, від 1998 року, коли твір було написано і він став дуже затребуваний режисерами. Її ставили у Києві, Львові, Дніпрі, Сумах... Вистава запоріжців — загалом десята.

Ольга Хоружинська, роль якої виконує Галина Капралова, ділиться: «Прийшов 1885 рік. Мені виповнилось 20 років. Я ще не спізналася з Франком. Щойно я приїхала з Харкова, де закінчила інститут шляхетних дівчат, до Києва. Вирішила продовжувати навчання на Вищих жіночих курсах. Розмістилася я у своєї старшої сестри — Антоніни Трегубової. Саме до її чоловіка, який працював у редакції «Киевская старина», приїхав зі Львова Іван Франко. Позналилися ми на

■ ФЕСТИВАЛЬНИЙ СИНДРОМ

Круговорот театрів

Щомісяця на сцені столичного «Колеса» показують вистави з областей

Запорізький український музично-драматичний театр імені Володимира Магара показав у Києві «Тайну буття». У центрі — Іван Франко (Сергій Совержанський) та Ольга Хоружинська (Галина Капралова).

«Жах» — чорна комедія Донецького обласного академічного театру (м. Маріуполь).

Фото AndriyivskyFest і театрів.

вечірці у Трегубових. ФрАнко носив тоді світло-сірий сюртук, білу вишивану сорочку. Мав руде волосся, яке закручувалося йому на голові. Зовні він не справив на мене особливого враження. Тільки очі запам'яталися — яскраво голубі, розумні та іронічні. Але коли він почав говорити про літературу, вразив мене глибиною знань, умінням захохотати в себе співрозмовника».

Іван Франко, на 10 років старший, із селянської родини, політично неблагонадійний (Сергій Совержанський), здається, комплексував перед новою знайомою: «Ласкава пані! Ви, певно, й не надієтесь листа від мене, а цюнайменше здивуетесь, що се зараз приплило мені потак довгим часі, як ми бачились, писати до Вас. Сам я дуже добре почувую своє неловке положення, тим більше, що від самого повороту з Києва я збирався писати до Вас, збирався і не міг відважитись!..» «А діло, про котре я хотів писати Вам, ось яке. Що сказали б Ви, якби який-небудь галичанин, приміром я, приступив до Вас з проською: будьте моєю дружиною, моєю жінкою?»

Режисер Тетяна Лещова до двох головних героїв із п'єси додала дві примарні постаті, що названі Провідниками. Одночасно вони (Анна Акшина й Анастасія Ляпиченко) — Ольга Рошкевич та Целіна Журовська, які стали роковими для Ольги Хоружинсь-

кої, дружини Івана Франка і матері його чотирьох дітей.

Аскетична чорно-біла гама постановки: і декорації — аркуші листів, і костюми, — підкреслює максималістський розподіл життя головних героїв на нетривале щастя і непорозуміння, продиктовані обставинами і часом. Хоча образи головних героїв у результаті залишаються для глядачів світлими — незважаючи ні на втрати, ні на хвороби, ні на Провідників. Мабуть, і тому що образи Франка і його дружини у виставі запорізького театру — молоді, навіть на схилі літ.

Комічне фентезі та чорна комедія

Вистава «Жах» Донецького обласного академічного театру (м. Маріуполь) у рамках Українського формату Міжнародного театрального фестивалю камерних вистав AndriyivskyFest — 21 березня. За п'єсою Неди Нежданної «Той, що відчиняє двері».

Дія чорної комедії відбувається у... морзі. На ніч зачиненими там залишилися дві молоді жінки. Вихідні дзвінки заблоковані, але періодично на телефон надходять дивні повідомлення. Лишається лише ділитися думками, страхами, надіями і перебрати можливі версії того, що сталося. Міркуючи і фантазуючи, Віра і Віка розробляють плани можливих дій, хоча реальний

фінал настає зненацька.

Постановка — головного режисера театру Анатолія Левченка. У ролях — Дар'я Недавня і Віра Шевцова. Прем'єра відбулася наприкінці минулого року.

У квітні — «Станція» Луганського академічного театру (м. Сіверськодоноцьк) за п'єсою сучасного драматурга Олександра Вітра. Три раніше не знайомі жінки опиняться на дивній станції — без назви, без каси, без телефону. І там усі бажання здійснюються: хтось може воскреснути з мертвих; не проблема — враз завагітніти чи перетворитися на чоловіка... Однак не даремно французька приказка застерігає: бійся своїх бажань, вони можуть здійснитися.

Те, що відбувається на сцені, нагадує сон або ілюзію. Туди легко потрапити, але невідомо, як вибратися. Бо одне бажання у «Станції» — нездійсненне. Оманливий рай виявляється лабіринтом, з якого знайти вихід майже неможливо.

Утім «Станція» — це комедія, смішна, іронічна і філософська. Творці її називають «комічне фентезі на одну дію». Режисер-постановник — заслужений діяч мистецтв України Володимир Московченко, він створив і музичне оформлення. Сценографія та костюми — Ірини Лубської.

У «Колесі» у червні

З-поміж усіх представлених вистав вітчизняних театрів журі визначить переможця. Найкращу постановку ще раз покажуть у Києві в рамках II Міжнародного театрального фестивалю AndriyivskyFest, який відбуватиметься з 18 по 24 червня.

На цьому етапі підтвердили показ вистав у Києві на фестивалі Театр імені Марджаншвілі з Тбілісі («Чоловіки»), грецький Chromatic Sequence («Пієта»), Гомельський Молодіжний театр («Метод»), Миський Вільнюський театр під орудою Коршунуваса («Божевільний» за Гоголем), Словацький Національний театр («Лені»), театр з Франції ТЕМПО («Забавні історії господина А. Пушкіна»), Болгарський дует з міста Руса («Сонатина»). ■

Рейнгольд Глієр
композитор, диригент, педагог німецько-польського походження, уродженець Києва

«Я дуже поспішаю, тому що боюся, що незабаром почнеться (скінчиться?) весна мого життя, а я буду говорити своєю музикою зовсім не те, що відбувається в душі».

■ ДО ДАТИ

Вчать віртуозно грати

Київському інституту музики імені Глієра — 150 років

Валентина САМЧЕНКО

Заклад, який zorganizували 150 років тому в Києві для забезпечення високого виконавського рівня концертних виступів та оперних вистав, продовжує славу історію. З його історією пов'язані славні імена Миколи Лисенка, Левка Ревуцького, Григорія Майбороди, Платона Майбороди, Валентина Сильвестрова, Євгена Станковича, Дмитра Гнатюка, Діани Петриненко... Відомими не лише в Україні є вихованці нині Київського інституту музики імені Глієра останніх десятиліть — співаки Вікторія Лук'янець, Людмила Монастирська, диригент Микола Дядюра. Училися там і сучасні поп-виконавці, зокрема Тіна Кароль, Ірина Білик, Злата Огневич та багато-багато інших.

Передісторія

Літописи не залишили свідчень, як навчалися музичної грамоти на території України в давні часи. Хоча на фресках Софії Київської XI століття зображені й музики, що грають на різних духових, ударних та струнних (подібних до арфи і лютні) інструментах.

Важливою подією стало свого часу відкриття у 1632 році Києво-Могилянської академії, де викладались також і музичні предмети. У часи Гетьманщини, до 1787 року, в цьому навчальному закладі пройшов курс до класу філософії включно, де здобув ґрунтовну гуманітарну й музичну освіту Артем Ведель. Тоді майбутній відомий композитор почав komponувати свої перші музичні твори, диригував студентським хором та оркестром, виступав як соліст і скрипаль.

Надзвичайно важливе значення в українській музичній культурі XVIII століття відіграла створена з ініціативи гетьмана Данила Апостола 1730 року Глухівська співоча школа, вихованцями якої стали Дмитро Борзнянський та Максим Березовський, які опісля продовжували своє навчання в італійських музичних школах, що були центрами тогочасної європейської музики.

Не можна не згадати й уродженця Києва Миколу Дилецького — автора «Музикійської граматики» (1675) — першої музично-теоретичної праці, що пояснювала суть нової на той час нотної системи, теорія партесного співу та партесної композиції. Серед його сучасників також були Симеон Пекалицький, Іван Домарацький та Герман Левицький.

Втім у XIX столітті відбувається перерозподіл українських земель, що змінює основи й орієнтири.

Перші десять учнів

Музичне життя після суспільно-політичних перипетій помітно поживалося у другій половині XIX століття, коли в 1863 році в Києві було засновано від-

Сучасні учні Київського інституту музики імені Глієра. Фото з сайту frontnews.eu.

■ ДОВІДКА «УМ»

З початку діяльності (1868) заклад функціонує як музична школа, проте вже за 15 років (1883) — як музичне училище; ще через 30 (у 1913-му) — трансформується у консерваторію (сьогодні — Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського), до складу якої входять молодше та середнє відділення. У рік свого 60-річчя (1928) училище відокремлюється зі структури консерваторії як самостійний середній професійний навчальний заклад, а до 130-річного ювілею (1998) отримує статус Київського державного вищого музичного училища ім. Р. М. Глієра. Ще за 10 років (у 2008) заклад починає функціонувати як Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра. У січні 2018 року, до 150-річного ювілею, прийнято рішення про перейменування Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра в Київську муніципальну академію музики.

ділення Російського музичного товариства, а в 1867 році — відкрито оперний театр.

Початок професійного музичного навчання у Києві на підросійській території датується 1868 роком, коли, згідно з постановою магістрату, було засновано музичну школу з метою постійного поповнення складу оркестру при Київському магістраті (про це писали у журналі «Київська старина» у № 7 за 1889 рік).

Для забезпечення високого виконавського рівня концертних виступів та оперних вистав були необхідні добре підготовлені спеціалісти-професіонали. Офіційна дата заснування у Києві спеціального музичного учбового закладу середнього профілю — січневий день 1868 року.

Училище мало тоді п'ять класів — гри на фортепіано, скрипці, віолончелі, співу і теорії музики. З самого початку в училищі працювали відомі музиканти і педагоги — випускники Петербурзької, Лейпцизької, Паризької, Берлінської, Празької, Варшавської консерваторій. З часом педагогічний склад училища став поповнюватися найобдарованішими випускниками.

Від початку училище готувало випускників з атестатом учителя музичних предметів, регента, капельмейстера. Перший директор Роберт Пфеніг докладав чимало зусиль, щоб знайти кошти на навчання перших десяти учнів та забезпечення начального процесу більш-менш кваліфікованими викладацькими кадрами, переважно з місцевих.

Училище, консерваторія, інститут

Музичне училище з класами загальноосвітніх дисциплін 14 вересня 1874-го почало навчальний рік у новому будинку Київського відділення музичного това-

риства. Обраний у 1877 році директором училища Володимир Пухальський перебував на цій посаді майже 38 років. Часи його керівництва — це період піднесення і розквіту музичного життя Києва та інтенсивного розвитку всієї діяльності училища.

«Парадигму своїх попередників у справі розвитку професіоналізму у навчанні В. Пухальський втілював в українському навчальному закладі, — пише дослідник Сергій Волков. — Використовуючи досвід виховання музикантів-інструменталістів Петербурзької консерваторії, яку закінчив 1874 року й у якій викладав два роки поспіль, піаніст, композитор, музичний діяч, згодом (із 1928 року) — заслужений професор УРСР, він створив не тільки власну фортепіанну школу (випускники В. Горовиць, К. Михайлов, Л. Ніколаєв), а й підняв її до рівня найвищого у той час і донині музичного навчального закладу. Спільними зусиллями колективу училища і громадськості переконав уряд у необхідності створити на його базі консерваторію. За його діяльності розширився контингент учнів до кількох сотень».

Отже, у 1913 році на базі училища створено консерваторію. Оскільки середня і вища музична освіта відтоді і по 1928 рік здійснювалася у стінах одного навчального закладу, то керівництво та склад викладачів училища (молодше відділення) і консерваторії (старше відділення) був єдиним. У 1914-му на посаду директора було призначено Рейнгольда Глієра, на той час уже відомого композитора, вихованця училища по класу скрипки.

Контингент студентів консерваторії разом з училищем сягнув майже 1000 осіб.

■ ІСТОРИЧНА ПРЕМ'ЄРА

У рамках святкування ювілею КІМ ім. Р. М. Глієра заплановано річний цикл заходів. Із 6-го по 28 березня проходить XXIII Фестиваль мистецтв «Шевченківський березень». Кульмінацією фестивалю стане творчий звіт солістів і творчих колективів інституту, що відбудеться 28 березня на сцені Колонного залу ім. М. Лисенка Національної філармонії України. У звіті братимуть участь знані колективи:

- Симфонічний оркестр — художній керівник Віталій Протасов;
- Оркестр народних інструментів — художній керівник Ігор Савков;
- Духовий оркестр — художній керівник Володимир Сидорченко;
- Жіночий хор — художній керівник народна артистка України Галина Горбатенко;
- Камерний хор — художній керівник заслужений діяч мистецтв України Зоя Томсон;
- Капела бандуристів — художній керівник Ірина Родіонова;
- Ансамбль струнних інструментів ім. Леоніда Шухмана — художній керівник Михайло Волков.

У програмі концерту — твори вітчизняної класики на вірші Тараса Шевченка, прем'єрні покази сучасних українських авторів, твори зарубіжних композиторів. Програма творчого звіту презентуватиме також студентські композиції, що відзначені нагородами конкурсів молодих композиторів.

Представлять у програмі і музичний артефакт — концерт для фортепіано з оркестром Генріха Бабінського. Історія цього твору безпосередньо пов'язана з історією Київського музичного училища. Знайдений серед архівних матеріалів видатним дослідником української музичної культури, професором Юрієм Зільберманом, він уперше прозвучав із нагоди відкриття Київської консерваторії у 1913 році. У творчому звіті концерт прозвучить як своєрідна історична прем'єра.

У 1934 році остаточно склалася в Києві та система музичної освіти, що існує в Україні донині: консерваторія, училище, десятирічка. З цього моменту Київське музичне училище знову стає самостійним спеціальним середнім навчальним закладом.

У 1956-му училищу присвоєно ім'я Глієра — педагога, диригента, кількарічного директора Київської консерваторії. У Маєстро навчалися, зокрема, Сергій Прокоф'єв та Левко Ревуцький, а ще Борис Лятошинський, у свою чергу, переймали майстерність серед інших Валентин Сильвестров, Євген Станкович, Ігор Шамо.

На базі Київського державного музичного училища 2008 року було створено Київський інститут музики імені Р. М. Глієра. Посаду ректора з 2009-го обіймає композитор, народний артист України, професор Олександр Злотник. Він є ініціатором, співорганізатором, членом, а частіше — головою журі міжнародних і національних конкурсів і фестивалів, серед яких — Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця. У творчому доробку Злотника понад 3000 пісень, 7 мюзиклів, опера-дума «Сліпий», балет «Суламіф», симфонічні та хорові твори, музика до понад півсотні кінофільмів.

Тут навчалися...

Заклад-ювіляр пишається видатними музикантами, які здобували майстерність і в його класах. Ось лише кілька гучних імен із плеяди достойників.

Творчий внесок Левка Ревуцького вже визнаний історією, композитор творчо розвинув методи Миколи Лисенка й Миколи Леонтовича. За спогадами, у чотири роки Левко вивчив ноти, у нього проявився абсолютний слух, за що його жартома прозвали Камертоном, з п'яти років навчається гри на фортепіано. Він навчався гри на фортепіано у Миколи Лисенка, закінчив його Музично-драматичну школу. З 1907 студіював право в Київському університеті. З того часу — його перші твори для фортепіано: соната, прелюдія, вальси і концерт для фортепіано з оркестром. А вже у 1913—1916 роках вчився композиції у Київській консерваторії в класі композиції Р. Глієра та класі фортепіано у С. Коротке-

вича і Г. Ходоровського.

Музичні твори Левка Ревуцького написані з тонким знанням виконавчого апарату, одні з перших в українській музичній літературі. Фортепіанні прелюдії, твори для скрипки й віолончелі з фортепіано, інші твори автора дуже оригінальні свіжістю музичної мови й технічними прийомами. Серед вокальних творів відзначається кантата «Хустина», як і прекрасні обробки народних пісень для голосу з фортепіано, в яких особливо цікаві фортепіанні партії, трактовані наскрізь самостійно (окремі збірки «Галицькі пісні», «Сонечко», «Козацькі та історичні пісні»). У творчій спадщині композитора близько 120 оригінальних обробок.

Володимир Горовиць. Перші кроки в музиці зробив за допомогою матері — Софії Горовиць (Бодик), яка 8 років навчалася у Київському музичному училищі в класі директора училища, віртуозного викладача-піаніста Володимира Пухальського, до якого в січні 1913 року привела свого 10-річного сина.

За 7 років навчання — спочатку в училищі, а потім у консерваторії — Володимир Горовиць неодноразово виступав у так званих «публічних концертах», куди залучали лише найталановитіших учнів. У 1925 році музикант поїхав на гастролі до Європи, де швидко завойовує популярність як концертуючий піаніст. Від 1928-го жив у США (1944 року отримав американське громадянство). Репертуар Горовиця був надзвичайно різноманітним — від творів Д. Скарлатті до С. Прокоф'єва, значне місце в репертуарі займали також його авторські транскрипції популярних творів. Гра Володимира Горовиця відрізнялась блискучою віртуозністю та феноменальною технікою.

Нині проводиться Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця, в якому змагання відбуваються у чотирьох вікових категоріях; єдиний в Україні член Всесвітньої федерації міжнародних музичних конкурсів (WFIMC), яка за своїм статусом порівнюється з такими організаціями, як Олімпійський комітет, ФІФА, ЮНЕСКО, ВОЗ.

Сучасний культурно-освітній центр музичного життя — Київський інститут музики імені Глієра гідно продовжує кращі традиції попередників. ■

Григорій ХАТА

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Розмова з уболівальниками

Зазнавши двох розгромів поспіль, «Ворскла» поступилася місцем на третій сходинці чинному бронзовому медалісту національної першості

На календарі — початок третьої декади березня, а відчуття, що зима з весною помінялися місцями. І хоча усі арени прем'єр-ліги, як вимагає того регламент, обладнані підігрівом, не всюди сучасна техніка змогла упоратися з наслідками відверто зимової погоди, котра минулого уїк-енду, завдяки арктичному циклону, активно царювала практично на всій території України. І якщо в Києві та Харкові навіть в умовах дев'ятиградусного морозу поле не заважало вітчизняним грандам громити своїх опонентів, то, скажімо, у Львові та Олександрії матчам 24-го туру прем'єр-ліги акомпанував снігопад, який, зрозуміло, відчутно вплинув не тільки на стан газону, а й на якість гри команд.

«Де ви, 50 тисяч уболівальників?» — під час домашнього матчу «біло-синіх» проти «Ворскли» проти «Ворскли» запитували ультрас столичного клубу. Зрозуміло, що морозна погода — не найкраща атмосфера для сидячого спортивного дозвілля. Утім і без нього (тобто морозу) киянські шанувальники футболу останнім часом не надто балували динамівців своєю присутністю на матчах ЧУ. Не буде відкриттям той факт, що столичний уболівальник з'являється на НСК «Олімпійський» у великій кількості завжди тоді, коли до України в гості приїздить серйозний закордонний клуб чи збірна. Так, на матч-відповідь динамівців із «Лацио» в 1/8 Ліги Європи зібралося близько 57 тисяч глядачів. Для останніх років, слід визнати, аудиторія — незвично велика для НСК

«Олімпійський».

На «Ворсклу», як і на попередні домашні поєдинки «біло-синіх» у весняній частині національної першості-2017/2018, під купол головної футбольної арени країни завітали трохи більше трьох тисяч глядачів. Подібні глядацькі рейтинги для матчу вирішальної стадії турніру за участі його другої та третьої команд — як вердикт нинішньому стану речей у вітчизняній прем'єр-лізі.

Тим часом президент УПЛ Володимир Генінсон каже, що вірить в успішне її майбутнє. Перед звітно-виборчим конгресом УПЛ, де відбудуться вибори очільника цієї організації, чинний її голова розповідає про використання міжнародного досвіду в діяльності ліги та впровадження в українську практику нових проектів та задумів, які максимально ефективно зарекомендували себе в провідних чемпіонатах континенту. Утім без головного — високого рівня гри у виконанні учасників ПЛ — досягти високих маркетингових результатів Володимир Генінсон або ж його наступник навряд чи вдасться. І заклик футбольних ультрас до футбольної спільноти столиці «любити «Динамо» не лише по четвергах» (день, коли відбуваються матчі Ліги Європи) може зали-

Услід за «Шахтарем» «Ворскла» розгромно прогнала динамівців.

Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

шитися не почувим.

Поки ж доводиться констатувати, що колектив, який до останнього часу посідав третю сходинку турнірної таблиці, у двох матчах із лідерами українського футболу — «Шахтарем» та «Динамо» — пропустив сім «сухих» м'ячів, підкресливши таким чином, що команд, здатних конкурувати з давніми флагами українського футболу на внутрішній арені, наразі немає. Не факт, що

на фініші поточного чемпіонату вийде й боротьба за «золото», бо позиції «гірників» у чемпіонській гонці виглядають значно краще.

Проте, як видно, серйозною в нинішньому чемпіонаті буде не тільки «штовханина» за «бронзу» між «Ворсклою» та «Зорею». Активно сперечатимуться за єврокубкову путівку новачки ПЛ — «Верес» та «Маріуполь». Боротьба ж за виживан-

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. Другий етап. 24-й тур. Поєдинки за 1-6 місця

- «Шахтар» — «Маріуполь» — 3:0
Голи: Ісмаїлі, 27; Марлос, 45; Фред, 67
Харків, стадіон «Металіст», 1630 глядачів
- «Динамо» — «Ворскла» — 4:0
Голи: Бесєдін, 4; Бурда, 59; Циганков, 63 (пен.); Хльобас, 89
Київ, НСК «Олімпійський», 3740 глядачів
- «Верес» — «Зоря» — 0:1
Гол: Іурі, 51 (пен.)
Львів, «Арена Львів», 410 глядачів
- Поєдинки за 7-12 місця
- «Чорноморець» — «Сталь» — 0:1
Гол: Кузик, 18
Одеса, стадіон «Чорноморець», 3940 глядачів
- «Олімпік» — «Зірка» — 0:1
Гол: Очигава, 60 (у свої ворота)
Київ, стадіон «Динамо», 150 глядачів
- «Олександрія» — «Карпати» — 1:1
Голи: Пономар, 70 — Швед, 77
Олександрія, стадіон «Ніка», 330 глядачів

Турнірна таблиця:

	І	В	Н	П	М	О
1. «Шахтар»	24	18	3	3	57-18	57
2. «Динамо»	24	15	6	3	47-20	51
3. «Зоря»	24	9	10	5	39-28	37
4. «Ворскла»	24	11	4	9	28-29	37
5. «Маріуполь»	24	9	6	9	30-30	33
6. «Верес»	24	7	11	6	26-19	32
7. «Олімпік»	24	8	7	9	27-27	31
8. «Олександрія»	24	4	13	7	20-24	25
9. «Зірка»	24	5	7	12	15-33	22
10. «Сталь»	24	5	6	13	18-33	21
11. «Карпати»	24	3	11	10	14-39	20
12. «Чорноморець»	24	3	10	11	16-37	19

Бомбардири: Феррейра — 19, Марлос (обидва — «Шахтар») — 14, Циганков («Динамо») — 10.

на в нинішньому сезоні — уперше в історії ЧУ — матиме характер марафону у вигляді «перехідного плей-оф». Неабияк його уникнути хоче «Сталь».

Дві перемоги поспіль — тому підтвердження, хоча ще кілька турів тому команду Костова вважали першим претендентом на виліт. ■

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

Олексій ПАВЛИШ

Єврокубки

Після результативного поєдинку в Римі «Динамо» не вдалося утримати необхідний результат у домашньому матчі. Пропустивши у середині першого тайму, кияни так і не зуміли відігратися, а у заключні 10 хвилин «орли» забили вдруге. А фаворитами ЛЄ після жеребкування 1/4 фіналу, за словами букмекерів, є мадридське «Атлетико» та лондонський «Арсенал».

Ліга Європи. 1/8 фіналу. Матчі-відповіді. «Динамо» (Україна) — «Лацио» (Італія) — 0:2 (Лукас Лейва, 23; Де Врей, 83; «Д»: Бойко, Піваріч, Бурда, Кадар (Шабанов, 45), Кендзьора, Шепелев, Морозюк (Д. Гонсалес, 57), Циганков, Буяльський, Жуніор Мораес, Бесєдін (Мбокани, 70); перша гра — 2:2), «Локомотив» (Росія) — «Атлетико» (Іспанія) — 1:5 (0:3), «Ліон» (Франція) — «ЦСКА» (Росія) — 2:3 (1:0), «РБ Зальцбург» (Австрія) — «Боруссія» (Д, Німеччина) — 0:0 (2:1), «Арсенал» (Англія) — «Мілан» (Італія) — 3:1 (2:0), «Зеніт» (Росія) — «РБ Лейпциг» (Німеччина) — 1:1 (1:2), «Атлетик» (Іспанія) — «Марсель» (Франція) — 1:2 (1:3), «Вікторія» (Чехія) — «Спортинг» (Португалія) — 2:1 (у дод. час; 0:2).

Пари 1/4 фіналу. «РБ Лейпциг» — «Марсель» — «Арсенал» — «ЦСКА», «Атлетико» — «Спортинг», «Лацио» — «РБ Зальцбург».

Ліга Чемпіонів. Пари 1/4 фіналу. «Севілья» (Іспанія) — «Баварія» (Німеччина), «Ювентус» (Італія) — «Реал Мад-

рид» (Іспанія), «Барселона» (Іспанія) — «Рома» (Італія), «Ліверпуль» (Англія) — «Манчестер Сіті» (Англія).

Англія

Минуло тижня представники туманного Альбіону визначили півфіналістів найстарішого турніру світу — Кубка Англії. Фаворити — «МЮ» і «Тоттенхем» — без проблем здолали слабших за класом суперників, а «Челсі» в овертаймі дотиснув «Лестер».

А у чемпіонаті продовжує вражати форвард «Ліверпуля» Мохамед Салах. В активі єгиптянина — 4 м'ячі у воротах «Уотфорда» та загалом 28 голів в АПЛ.

Кубок. 1/4 фіналу. «Лестер» — «Челсі» — 1:2 (у дод. час; Варді, 76 — Мората, 42; Педро, 105), «Уїган» — «Саутгемптон» — 0:2, «Манчестер Юнайтед» — «Брайтон» — 2:0 (Р. Лукаку, 37; Матіч, 83), «Суонсі» — «Тоттенхем» — 0:3 (Еріксен, 11, 62; Ламела, 45).

Прем'єр-ліга. 31-й тур. «Борнмут» — «Вест Бромвіч» — 2:1, «Хаддерсфілд» — «Крістал Пелес» — 0:2, «Сток Сіті» — «Евертон» — 1:2, «Ліверпуль» — «Уотфорд» — 5:0 (Салах, 4, 43, 77, 85; Фірміно, 50).

Лідери: «Манчестер Сіті» (30 матчів) — 81, «Манчестер Юнайтед» (30 матчів) — 65, «Ліверпуль» — 63, «Тоттенхем» (30 матчів) — 61, «Челсі» (30 матчів) — 56, «Арсенал» (30 матчів) — 48.

Бомбардири: Салах («Ліверпуль») — 28.

Іспанія

Каталонська «Барселона» йде без поразок у Ла Лізі — цього разу підопічні Ер-

несто Вальверде «на класі» обіграли «Атлетик» та збільшили відрив від другого місця.

Ефектну перемогу здобув мадридський «Реал» — «Галактикос» із тенісним рахунком розгромив «Жирону». На рахунок португальського бомбардира Кріштіану Роналду — «покер».

Прімера. 29-й тур. «Леванте» — «Ейбар» — 2:1, «Депортиво» — «Лас-Пальмас» — 1:1, «Валенсія» — «Алавес» — 3:1, «Реал Сосьєдад» — «Хетафе» — 1:2, «Бетіс» — «Еспаньол» — 3:0, «Леганес» — «Севілья» — 2:1, «Барселона» — «Атлетик» — 2:0 (Алькасер, 8; Мессі, 30), «Вільярреал» — «Атлетико» — 2:1 (Юнал, 82, 90+2 — Грізмманн, 19 (пен.)), «Сельта» — «Малага» — 0:0, «Реал Мадрид» — «Жирона» — 6:3 (Роналду, 11, 47, 64, 90+1; Лукас Васкес, 59; Бейл, 86 — Стуані, 29, 68; Хуанпе, 88).

Лідери: «Барселона» — 75, «Атлетико» — 64, «Реал Мадрид» — 60, «Валенсія» — 59, «Вільярреал» — 47, «Севілья» — 45.

Бомбардири: Мессі («Барселона») — 25.

Італія

Ще одним топ-бомбардиром тижня став нападник «Інтера» Мауро Ікарді, який 4 рази відзначився у воротах «Сампдорії».

Тим часом «Наполі», який йде другим, скоротив відставання від «Ювентуса» до двох балів. Підопічні Мауріціо Саррі мінімально обіграли «Дженоа», а «стара синьйора» несподівано розділила очки зі «СПАЛом».

По-різному зіграли кривдники «Динамо» і «Шахтаря» у єврокубках. «Рома» на виїзді не відчувала противу «Кротоне» і закріпилася на третьому місці, а «Лацио» після нічиєї з «Болоньєю» опустилося на п'яту сходинку.

Серія А. 29-й тур. «Удінезе» — «Сасуоло» — 1:2, «СПАЛ» — «Ювентус» — 0:0, «Сампдорія» — «Інтер» — 0:5 (Перішич, 26; Ікарді, 30 (пен.)), 32, 44, 52), «Беневенто» — «Кальярі» — 1:2, «Кротоне» — «Рома» — 0:2 (Ель-Шаараві, 39; Найнгголан, 75), «Мілан» — «К'єво» — 3:2, «Торіно» — «Фіорентина» — 1:2, «Верона» — «Аталанта» — 0:5, «Лацио» — «Болонья» — 1:1, «Наполі» — «Дженоа» — 1:0 (Альбіоль, 73).

Лідери: «Ювентус» — 75, «Наполі» — 73, «Рома» — 59, «Інтер» (28 матчів) — 55, «Лацио» — 54, «Мілан» (28 матчів) — 50.

Бомбардири: Іммобіле («Лацио») — 24.

Німеччина

Головною подією 27-го туру Бундеслиги стала перша у 2018 році поразка «Баварії» — мюнхенці поступились «РБ Лейпцигу». Але це не похитнуло їхні позиції у турнірній таблиці: між чинними чемпіонами і «Шальке» — прірва у 17 балів.

Українські легіонери минулого тижня не грали — Євген Коноплянка залишився у запасі, а Андрій Ярмоленко і Владлен Юрченко продовжують відновлюватися після травм.

Перша Бундеслига. 27-й тур. «Фрайбург» — «Штутгарт» — 1:2, «Боруссія» (М) — «Хоффенхайм» — 3:3, «Айнтрахт» — «Майнц» — 3:0, «Аугс-

бург» — «Вердер» — 1:3, «Гамбург» — «Герта» — 1:2, «Вольфсбург» — «Шальке» — 0:1 (Кнохе, 86 (у свої ворота)), «Боруссія» (Д) — «Ганновер» — 1:0 (Батшурі, 24), «Кельн» — «Байєр» — 2:0, «РБ Лейпциг» — «Баварія» — 2:1 (Н. Кейта, 37; Вернер, 57 — Вагнер, 12).

Лідери: «Баварія» — 66, «Шальке» — 49, «Боруссія» (Д) — 48, «Айнтрахт» — 45, «Байєр» — 44, «РБ Лейпциг» — 43.

Бомбардири: Левандовський («Баварія») — 23.

Франція

Вигравши два матчі за тиждень, «ПСЖ» фактично гарантував «золото» Ліги 1. А після поразки «Марселя» у дуелі з «Ліоном» друге місце забезпечило собі «Монако».

Ліга 1. 30-й тур. «Монако» — «Лілл» — 2:1 (Роні Лопеш, 44; Йоветіч, 61 — Мотіба, 16), «Бордо» — «Ренн» — 0:2, «Ам'єн» — «Труа» — 1:1, «Анже» — «Кан» — 3:0, «Монпельє» — «Діжон» — 2:2, «Тулуза» — «Страсбург» — 2:2, «Ніцца» — «ПСЖ» — 1:2 (Сент-Максімен, 17 — Ді Марія, 21; Дані Алвес, 82), «Мец» — «Нант» — 1:1, «Сент-Етьєн» — «Генгам» — 2:0, «Марсель» — «Ліон» — 2:3 (Роланду, 32; Мітроглу, 84 — Рамі, 42 (у свої ворота); Ауга, 52; Делай, 90).

31-й тур. «ПСЖ» — «Анже» — 2:1 (Мбаппе, 12, 27 — Токо-Екамбі, 75).

Лідери: «ПСЖ» — 83, «Монако» (30 матчів) — 66, «Марсель» (30 матчів) — 59, «Ліон» (30 матчів) — 57, «Ренн» (30 матчів) — 45, «Нант» (30 матчів) — 44.

Бомбардири: Кавані («ПСЖ») — 24.

Валерій Сушкевич
голова Паралімпійського комітету України

«Паралімпіада-2018 уже стала доброю історією. І сьогодні ми вже думаємо про майбутнє».

■ ХУДОЖНЯ ГІМНАСТИКА

Вихід із «бронзою»

На цьогорічному «Кубку Дерюгіної» у змаганнях «одиначиць» українська команда розширилася лише однією нагородою

Григорій ХАТА

Кожна зміна поколінь у вітчизняній команді гімнастичних грацій останнім часом змушує вболівальників на певний час переходити в стан очікування, аби простежити за народженням та становленням нового лідера в синьо-жовтій збірній.

Після того, як бронзова призерка Олімпіади-2016 в Ріо Ганна Різатдінова зійшла з гімнастичного помосту, зосередившись на сімейних справах, у національній команді сконцентрувалися на формуванні оновленого колективу, адже про припинення кар'єри заявила й другий номер нашої збірної Вікторія Мазур.

На 23-му за ліком турнірі «Кубок Дерюгіної», його минулого тижня приймав столичний Палац спорту, відбулася своєрід-

на «презентація» шанувальникам вітчизняної художньої гімнастики нової команди.

Перед стартом сезону прогнозувалося, що роль першого номера в команді виконуватиме Олена Дьяченко, проте через серйозну травму гомілковостопу, котра завадила гімнастці оптимально підготуватися до знакового турніру, показати на домашньому килимі свій максимальний потенціал вона не змогла.

Утім саме її зусиллями українська команда розширилася єдиною медаллю в змаганнях одиначиць, які відбувалися в структурі світового «Гран-прі». Припустившись кількох грубих помилок під час кваліфікації, свій турнірний шлях у багатоборстві Дьяченко завершила на десятому місці, пробившись при цьому лише до одного «малого» фіналу.

Однак, сконцентрувавшись лише на виступі з обручем, у підсумку Олена порадувала своїх наставників «бронзою». Четвертою в цьому фіналі стала ще одна вітчизняна грація — Сва Мелешук. Упритул до п'єдесталу — на аналогічній позиції — вона завершила й багатоборство, титул найсильнішої в якому, до слова, здобула росіянка Катерина Селезньова.

Також залишила Мелешук свій слід і у фіналі зі стрічкою, де посіла п'яту сходинку, та у вправах із м'ячем, де фінішувала сьомою. У трьох фіналах виступила й інша вихованка школи Дерюгіноїх — Влада Нікольченко. Її результат: п'яте місце у вправах із булавами, сьоме — зі стрічкою, восьме — з м'ячем. Четверта українська учасниця «малих» фіналів — Яніка

Вартлаан — відзначилася сьомою позицією в фіналі з булавами. Кращими ж у цих міні-турнірах стали росіянки Марія Сергеева та Катерина Селезньова, котрі взяли по два «золота».

А от у змаганнях юніорок домінування російських грацій не виглядало настільки вже вражаючим. На противагу вихованкам потужної академії Грини Вінер, українська школа художньої гімнастики представила талановиту Христину Пограничну, котра в протистоянні з Дариною Трубніковою з Росії здобула «золото» з обручем, вигравши при цьому «срібло» в трьох інших видах. Знаково, що обійшли наші юні гімнастки представниць Росії й у командних змаганнях, де, окрім Пограничної, за «синьо-жовтих» виступала Вікторія Онопрієнко. ■

Кращою з українських гімнасток у багатоборстві на «Кубку Дерюгіної»-2018 стала Сва Мелешук, яка посіла четверте місце.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

■ ПАРАЛІМПІАДА

Виснажені та задоволені

Свої виступи на XII зимових Паралімпійських іграх українська команда завершила з повторенням власного рекорду за кількістю здобутого «золота»

Григорій ХАТА

Ще до екватору зимової Паралімпіади-2018 збірна України здобула левову частку своїх нагород, поклавши за чотири дні до своєї скарбнички 15 медалей, п'ять із яких мали золотий відблиск. І хоча на фініші форуму українська збірна дещо збавила медальні оберти, в підсумку в Пхенчхані вона повторила рекорд 2006 року за кількістю золотих нагород. Тоді, на Іграх у Турині, вітчизняні паралімпійці сім разів піднімалися на найвищу сходинку п'єдесталу.

Цілковито солідно виглядає й загальний доробок нашої команди, зібраний у Південній Кореї. XII зимові Паралімпійські ігри вітчизняні спортсмени з інвалідністю завершили з 22 медалями. Кращими ж за цим показником для нашої команди були лише змагання в Турині-2006 та Сочі-2014, де «синьо-жовті» отримали по 25 нагород. Вирушаючи на Кореєвський півострів, голова Паралімпійського комітету України Валерій Сушкевич пообіцяв, що в Пхенчхані наші паралімпійці виступлять на рівні попередніх турнірів.

І хоча підсумкове шосте місце в загальному медальному заліку, на перший погляд, виглядає скромніше, ніж третє —

в Турині, четверте — в Сочі чи п'яте — у Ванкувері-2010, розуміння, що всі нагороди Пхенчхана здобуті представниками тільки двох (із шести наявних у програмі Паралімпіади-2018) дисциплін, достойне поваги та визнання. При цьому варто нагадати, що в Південній Кореї окремі наші паралімпійці, як-то Ігор Рептюх, змагалися одразу на два фронти, здобуваючи медалі в лижних гонках та біатлоні.

На подвійному полі борвся й найстарший у складі української збірної паралімпієць Віталій Лук'яненко, котрий на своїх шостих за ліком Іграх здобув два золота в змаганнях біатлоністів. Активно на благо команди попрацювали й дебютанти Паралімпійських ігор: Олександр Казік виграв два «срібла», а Тарас Радь у свої 18 років став наймолодшим у складі «синьо-жовтих» чемпіоном зимової Паралімпіади, за що згодом і отримав право нести український прапор на церемонії закриття ПІ-2018.

Відтак не дивно, що під кінець змагального марафону, як відзначив Валерій Сушкевич, частина наших паралімпійців перебувала у виснаженому стані. Утім без чемпіонського акорду на фініші Ігор у виконанні української команди не обійшлося. Юлія Батенкова-Ба-

Валерій Сушкевич з українськими чемпіонами Паралімпіади-2018.
Фото з сайту paralympic.org.ua

уман, Оксана Шишкова, Людмила Дяченко та Юрій Уткін виграла «золото» в змішаній лижній естафеті.

Зауважимо, що учасниця цієї золотої «естафети» Окса-

на Шишкова стала найтитулованішою в складі збірної України мультимедалісткою Паралімпіади-2018, здобувши два «золота», три «срібла» та одну «бронзу». Проте не варто за-

бувати, що тріумф наших паралімпійців був би неможливий без допомоги так званих «гайдів» — спортсменів, які ведуть по трасі спортсменів з порушеннями зору. ■

ГОРЩИКИ ПОБИЛИ

Не дочекалася

Супермодель Алессандра Амбросіо кинула батька своїх дітей

Аліса КВАЧ

От правду кажуть: хочеш утримати кохану — веди її під вінець. А чим довше тягнеш — тим гірше. Черговим підтвердженням цієї істини стала історія бразильської супермодель Алессандри Амбросіо та бізнесмена Джеймі Мазура. Вони познайомилися ще в далекому 2005 році, а через три роки Джеймі освідчився коханій. Далі одне за одним у пари народилися донька Анна Луїза та син Ноа Фенікс. А до вінця справа так і не дійшла.

І от прихильники красуні забили на сполох. Раніше Алессандра полюбляла викладати в Instagram свої фото з родиною, а останнім часом Джеймі зник із її сторінки. А пішли чутки — знайдуться і підтвердження. Папараці одразу ж знайшли «близьких друзів родини», які підтвердили, що пара розійшлася. Мовляв, «вони намагалися зберегти родину, але нічого не вийшло».

Сама Алессандра Амбросіо ці чутки поки що не коментує. Але, схоже, 36-річна модель вирішила круто змінити

своє життя. Півроку тому вона, після 17 років співпраці, попрощалася з популярним брендом жіночої білизни Victoria's Secret, заявивши, що хоче зосередитися на власній лінії купальників Ale by Alessandra, акторській кар'єрі та вихованні дітей. Про чоловіка тоді вона не обмовилася жодним словом.

А йому вже тоді варто було б замислитися і вести мерці кохану під вінець. Хоча і це нічого не гарантує. Он Анджеліна Джолі з Бредом Піттом скільки років жили у цивільному шлюбі? А одружилися — і невдовзі горщики побили. Так що в кожного своя доля. ■

Джеймі Мазур.

Алессандра Амбросіо.

Ната НЕТУДИХАТА

Хто сказав, що похмілля треба лікувати кефіром чи розсолем? У Південній Кореї в мережах супермаркетів з'явився спеціальне морозиво, яке знімає головний біль і покращує роботу мозку. Називається новий продукт теж оригінально — Gyeongduo-bar, що в перекладі означає «Тримайся!».

Як розповідають виробники десерту, до його складу входить сік плодів родзинкового дерева, який іще з XVII століття в Південній Кореї використовують як традиційний засіб для лікування синдрому похмілля. Сам брикет покритий фруктовим оболонкою зі смаком грейпфрута. «Gyeongduo-bar полегшить життя

ОТАКОЇ!

Морозиво з похмілля

У Південній Кореї в продажу з'явилися солодкі ліки від перепоя

тим, кому треба зранку йти на роботу з вагою головою. Наше морозиво рятує від наслідків нічних пияток — і вам більше не доведеться страждати весь день від жахливого похмілля», — рекламують свій товар виробники.

Очікується, що особливим попитом антипохмільне морозиво користуватиметься у жінок. Хоча... Хто сказав, що чоловіки не люблять солодкого? Тим більше, якщо воно ще й корисне. ■

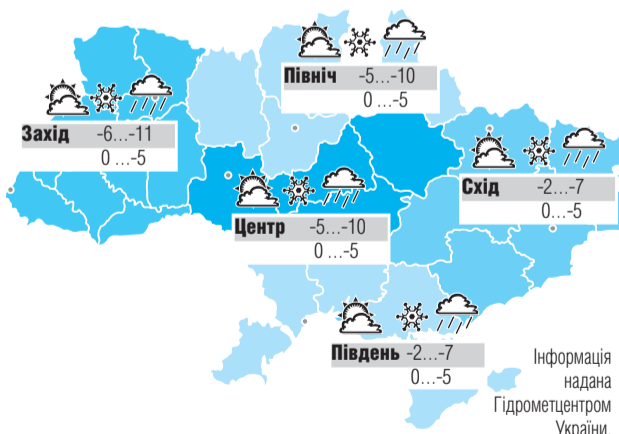
ПОГОДА

21 березня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, невеликий мокрий сніг. На дорогах ожеледиця. Вітер північно-західний, 7-12 м/с. Температура ночі -5...-7, удень 0...-2.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий мокрий сніг. **Славське:** ночі -7...-9, удень -1...-3. **Яремче:** ночі -9...-11, удень 0...-2. **Міжгір'я:** ночі -6...-8, удень +1...+3. **Рахів:** -5...-7, удень 0...+2.

19 березня висота снігового покриву становила: **Дрогобич** — 10 см, **Стрий** — 7 см, **Славське** — 9 см, **Плай** — 80 см, **Міжгір'я** — 23 см, **Рахів** — 22 см, **Долина** — 21 см, **Івано-Франківськ** — 19 см, **Яремче** — 31 см, **Коломия** — 23 см, **Пожежевська** — 96 см.

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса:
03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон для довідок:
т./ф.: (044) 454-84-92
Рекламне бюро:
т./ф.: (044) 454-88-86,
reklama@umoloda.kiev.ua
Відділ реалізації:
т./ф.: (044) 454-84-41,
sale@umoloda.kiev.ua

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kiev.ua>

Відділи:

новин — 454-85-76, novyny@umoloda.kiev.ua;
права — leonov@umoloda.kiev.ua, 454-88-36;
міжнародної політики — svit@umoloda.kiev.ua, 454-88-25;
економіки — eko1@umoloda.kiev.ua, 454-86-39;
медицини — povnyu4@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;
культури — culture@umoloda.kiev.ua, 454-87-96;
соціальних проблем — socium@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;
спорту — sport@umoloda.kiev.ua, 454-87-93

Україна молода

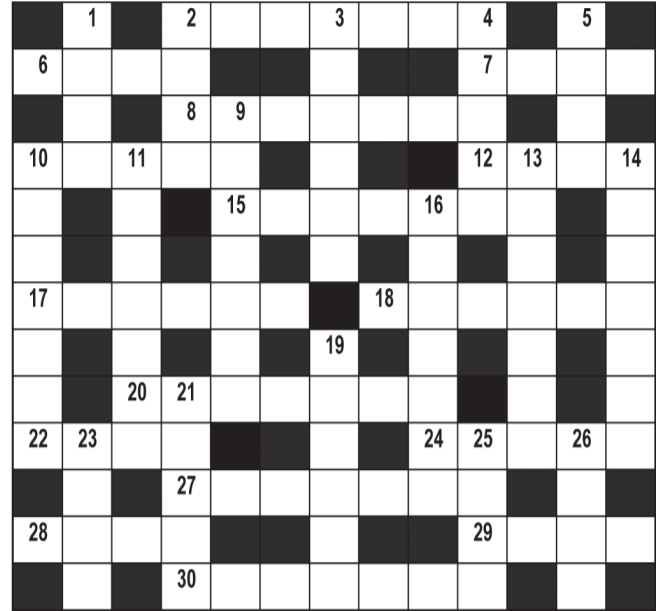
Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:

«Преса України» — у Києві
Зам. 3009031
«Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 155
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», тел.: 454-87-71
Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер)
Тираж 86734

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №31

По горизонталі:

2. Основний елемент шибениці.
6. Українська фігуристка, олімпійська чемпіонка, на честь якої вперше зазвучав гімн України.
7. Титул феодальних правителів у деяких країнах Близького і Середнього Сходу, очільник війська.
8. Застаріла назва кінотеатрів.
10. Охорона, караул.
12. Французький актор, який нещодавно знімався в Карпатах в останньому у своїй кар'єрі фільмі.
15. «Як умру, то поховайте мене на могилі серед степу широкого на Україні милій» (назва вірша).
17. Довга палка з перекладами для миття підлоги.
18. Радянська кіноактриса, зірка фільмів «Весна» та «Волга-Волга».
20. Назва дитячого сиропу від кашлю.
22. «Прощайте, ждіте волі, — гей, на ... всі у путь! Закіпіло, зашуміло — тільки прапори цвітуть» (Павло Тичина).
24. Фольклорний персонаж у народів Середньої Азії, дотепний мандрівник і мудрець.
27. Великий урочистий музичний твір, виконується солістами та хором у супроводі оркестру.
28. Бойовий прапор.
29. Дикий бик, один із символів Білорусі.
30. Авторська примітка в тексті п'єси, яка регламентує, що робити акторам.

По вертикалі:

1. Давня назва Феодосії, де колись був один із найбільших у Криму невільницьких ринків.
2. Збори членів масової організації чи представників певної професії.
3. Гетьман

України, чий портрет зображений на десятигривневий банкноті.
4. Британський принц, син принцеси Діани, який зібрався одружуватися з Меган Маркл.
5. Одне з трьох найбільших міст Франції.
9. Невеликий госпіталь при військовій частині.
10. «... без голови», знаменитий роман Майн Ріда.
11. Священний місяць у мусульман.
13. Повальне знищення людей за етнічною ознакою.
14. Тоненький коржик із прісного тіста для причастя у католиків та протестантів.
16. Загальна назва збройних сил Третього Рейху.
19. Осіння квітка, оспівана Ліною Костенко.
21. Професія доктора Ватсона.
23. Прозорий скловидний коштовний камінь.
25. Острівець зелені в пустелі, часто в місці, де є джерело.
26. Земноводне, яке в українців стало уособленням заздрості. ■

Кросворд №29 від 14 березня

ПРИКОЛИ

— Здрастуй, хлопчику. Твій тато вдома?
— Таки мені треба знати, хто ви такий?
— В якому сенсі?
— Якщо ви з податкової, то тато пішов збирати пляшки, щоб нас прогудувати. Якщо ви Яків Мойсейович, якому тато винен гроші, то тата два дні тому поховали. А якщо ви Марк Юхимович, який винен татові, то він таки вдома.

***
Казино. Під ранок заходить шикарна жінка і підходить до рулетки:
— Хочу зіграти, але в мене є одна особливість — мені щастить, коли я граю в оголеному вигляді.

Можна?
— Звичайно! — каже круп'є.
Пані оголюється, круп'є запускає кульку.
— Ура, — кричить жінка, цілує й обіймає круп'є, одягається, обмінює виграні фішки на гроші та йде.
Ошелешений круп'є стоїть біля столу і каже колезі:
— Оце пощастило. До речі, а що випало?
— А на що вона ставила?

***
Бабуся зрозуміла, що компот забродив, коли дід підійшов до неї з фразою: «Крихітко, що ти робиш сьогодні ввечері?»